

Archeologienota Kortrijk Dam 69-71

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Sander DEBRABANDERE

16-7-2021

Titel: Archeologienota Kortrijk Dam 69-71

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Sander Debrabandere

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 -
www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2021F314

Intern projectnummer: 2021.123

Locatiegegevens: Provincie West-Vlaanderen, Kortrijk, Dam 69-71

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 72268,61 en Y: 169588,26; X: 72469,41 en Y: 169697,95

Oppervlakte plangebied: 4287m²

Kadastergegevens: Kortrijk, afdeling 2, Sectie F, percelen 717M3, 718P en 721/2 (partim) (zie figuur 11)

Topografische kaart: zie figuur 9 en 10

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Sander Debrabandere (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 16/07/2021

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

<u>1.</u>	<u>INLEIDING</u>	<u>4</u>
1.1.	WETTELIJK KADER	4
1.2.	ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1.	VRAAGSTELLING	4
1.2.2.	RANDVOORWAARDEN	4
1.3.	WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1.	MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2.	ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3.	ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4.	WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5.	SELECTIE BRONNEN	6
<u>2.</u>	<u>BUREAUONDERZOEK</u>	<u>7</u>
2.1.	HUIDIGE TOESTAND	7
2.2.	GEPLANEDE WERKEN	9
2.3.	LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	14
2.3.1.	TOPOGRAFISCHE SITUERING	14
2.3.2.	LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.3.	GEOLOGISCHE SITUERING	19
2.4.	ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING	21
<u>3.</u>	<u>SYNTHESE</u>	<u>34</u>
3.1.	ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	34
3.2.	AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	35
3.3.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	38
<u>4.</u>	<u>SAMENVATTING</u>	<u>41</u>
<u>5.</u>	<u>BIBLIOGRAFIE</u>	<u>44</u>
<u>6.</u>	<u>BIJLAGES</u>	<u>45</u>

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Kortrijk Dam 69-71 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Kortrijk, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 300m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, 4287m² groot, heeft een onregelmatige vorm en bevindt zich ten noorden van de Dam. Aan de straatzijde is woning Dam 69 gelegen, op het achterliggende terrein de voormalige feestzaal Dam 71. De westelijke helft van het terrein is volledig bebouwd. De oostelijke helft is zo goed als volledig verhard en maakt deel uit van een parking (een parking bij de feestzaal + deel van de parking Broeltorens), in het noorden is hier ook nog een gebouw aanwezig. Op deze parking staan enkele bomen. Op een kleine kelder onder de woning aan de Dam na, zijn de gebouwen niet onderkelderd.⁶

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).

⁶ Informatie ontvangen van de initiatiefnemer.

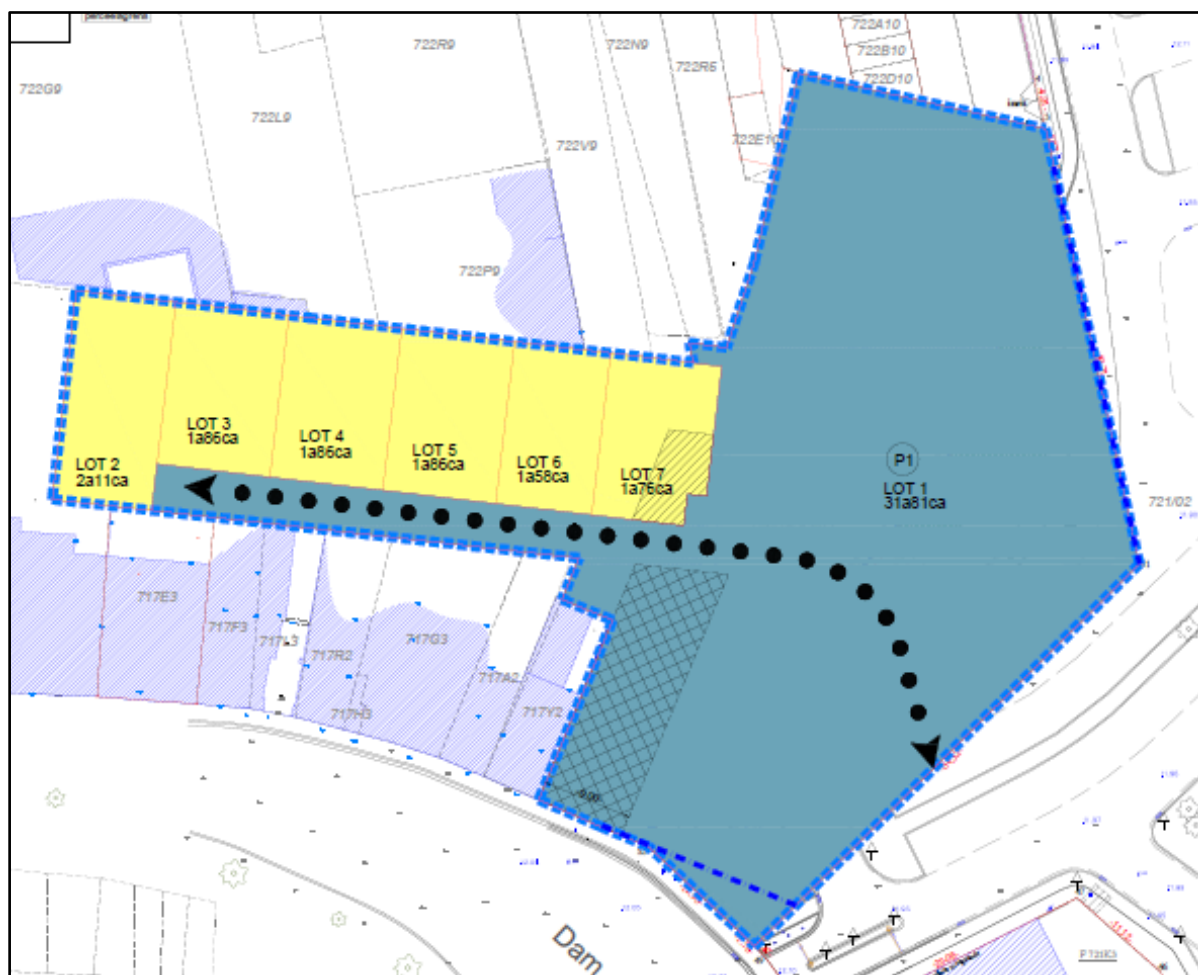

Figuur 2 Zicht op het plangebied vanaf het zuidoosten (bron: <https://www.google.com/maps>).

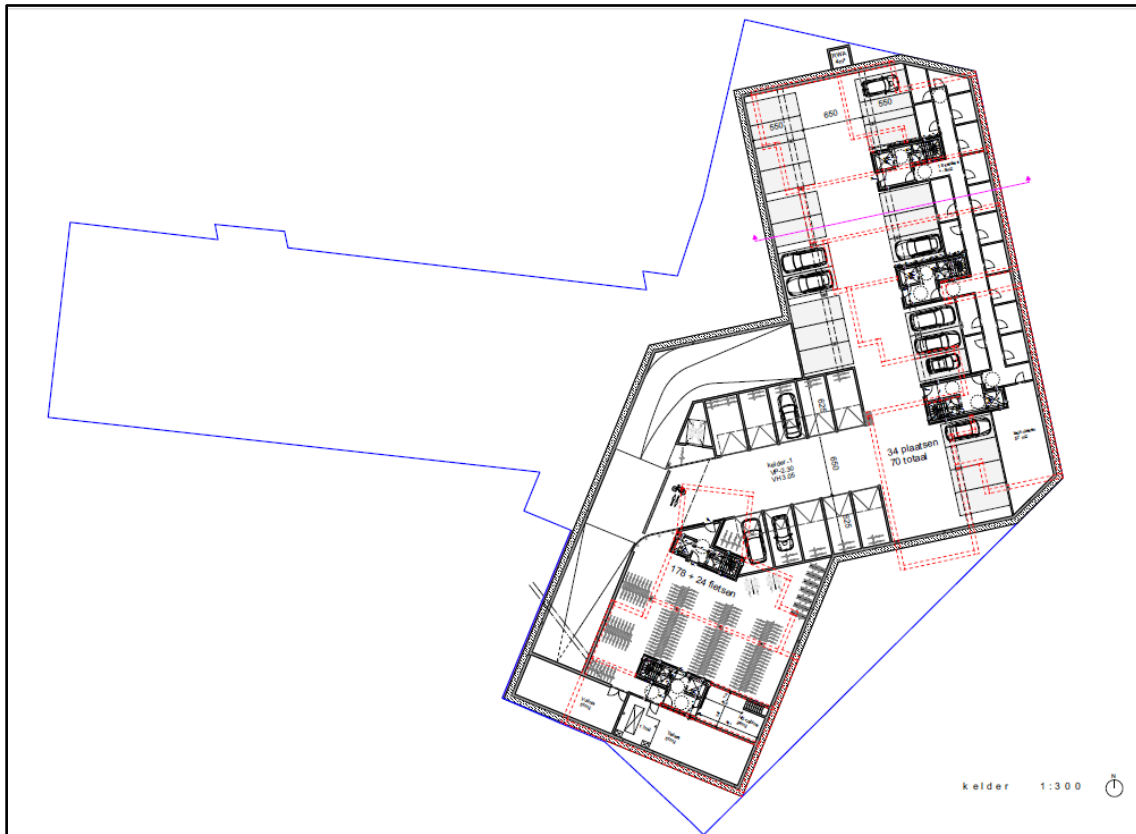
2.2. Geplande werken

De huidige invulling van het terrein wordt volledig verwijderd: de gebouwen worden gesloopt, de verharding opgebroken en de bomen gerooid. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 7 loten: 1 groot lot in de oostelijke zone en 6 kleinere loten in de westelijke zone. Het geheel wordt ontsloten via de Dam. Het grote lot zal bebouwd worden met meerdere meergezinswoningen. Deze zone wordt zo goed als volledig onderkelderd tot ca. 6,60m onder de nieuwe vloerpass; er wordt hier een ondergrondse parkeergarage in 2 niveaus aangelegd. Deze vloerpass komt maximaal 1,5m boven het huidige maaiveld, wat toch nog steeds een bodemingreep van minimaal 5,10m betekent. Deze parkeergarage zal de losstaande gebouwen ondergronds verbinden. De niet bebouwde ruimte wordt ingericht als groenzone voor gemeenschappelijk gebruik. In de westelijke zone worden 6 individuele woningen gebouwd, zonder kelder, en met elk een private tuinzone. De bodemingreep zal hier ca. 80cm diep gaan (funderingen, nutsleidingen), met plaatselijk diepere ingrepen voor het aanleggen van regenwaterputten en septische putten.

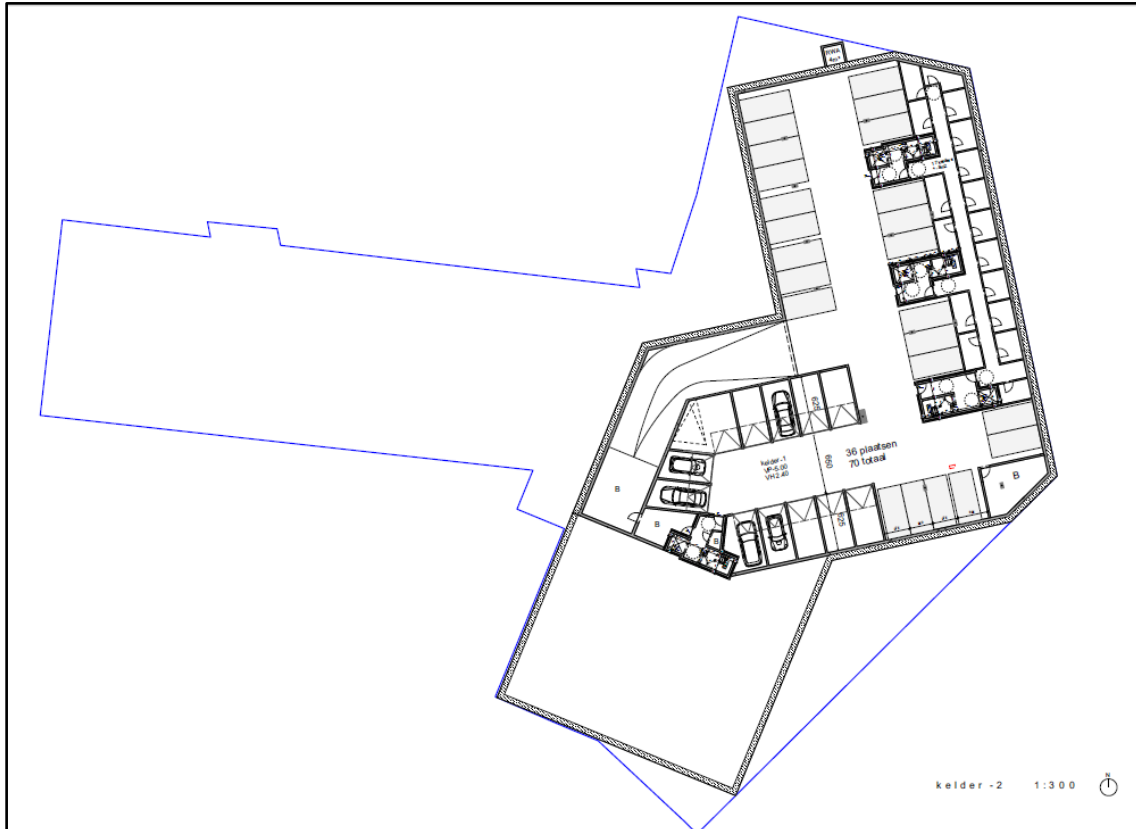
Deze aanvraag voor omgevingsvergunning betreft enkel het bouwrijp maken van het plangebied (slopen, opbreken, rooien) en het verkavelen an sich. Voor de latere bouwprojecten zullen er aparte aanvragen voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen worden ingediend. Bij een verkavelingsvergunning dient er uitgegaan te worden van een volledige verstoring van het terrein, en dienen niet enkel de toekomstige bodemingrepen (meer dan 5m diep in de oostelijke helft, ca. 80cm diep in de westelijke helft) in rekening worden gebracht.

Figuur 3 Uitsnede uit het verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).

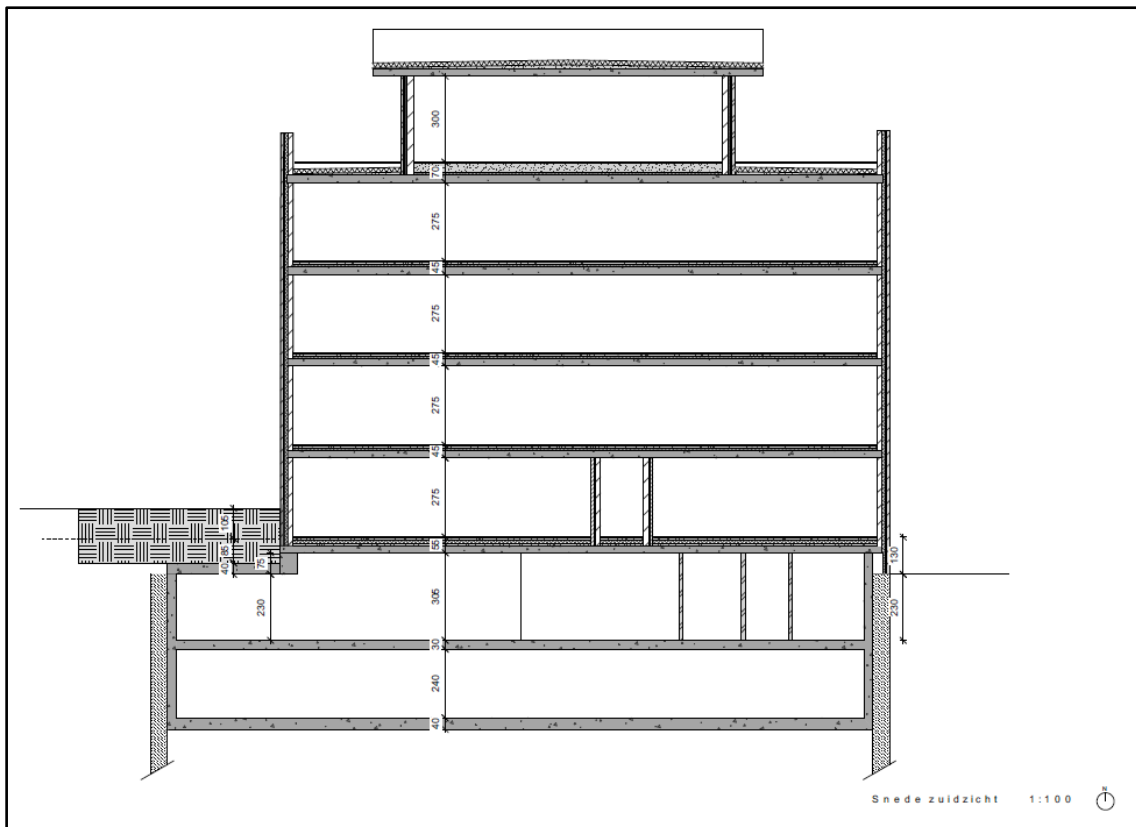
Figuur 4 Ontwerpplan parkeergarage niveau -1 (bron: initiatiefnemer).

Figuur 5 Ontwerpplan parkeergarage niveau -2 (bron: initiatiefnemer).

Figuur 6 Ontwerpplan gelijkvloers niveau (bron: initiatiefnemer).

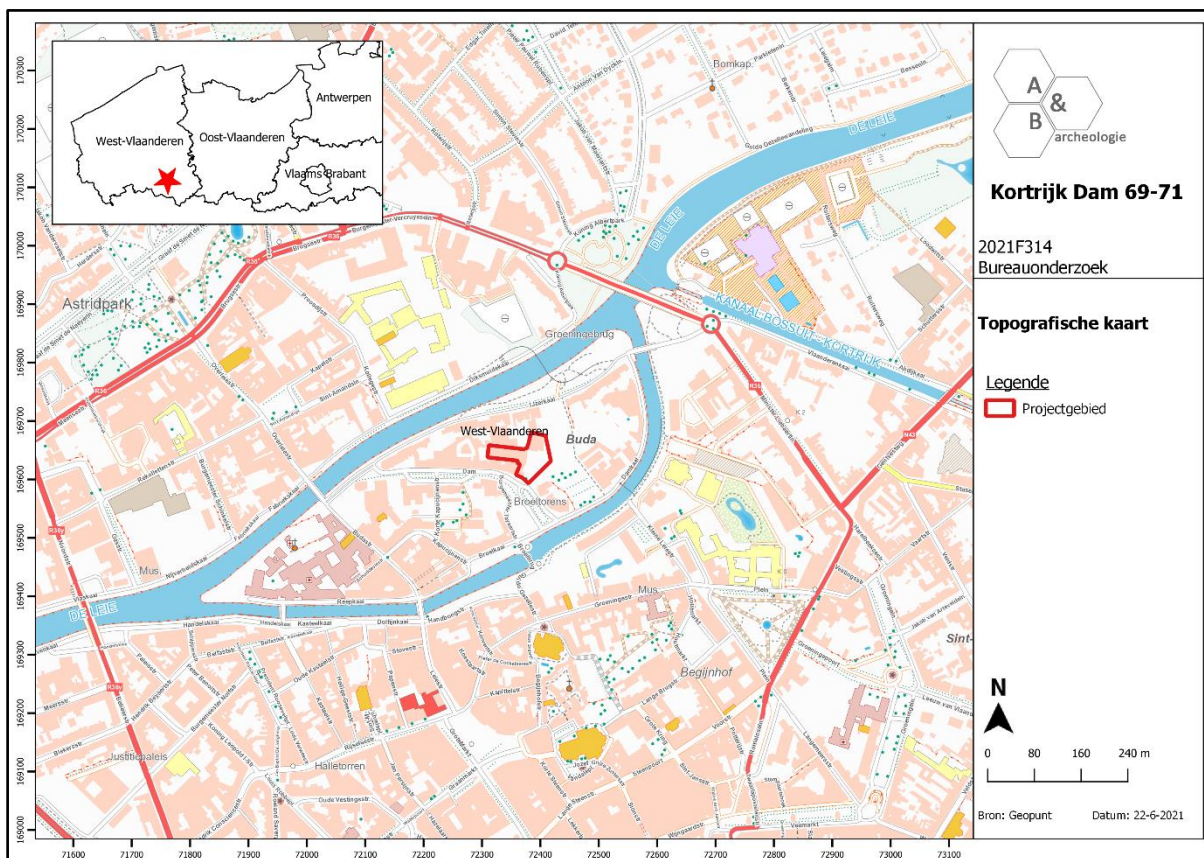

Figuur 7 Doorsnedeplan (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

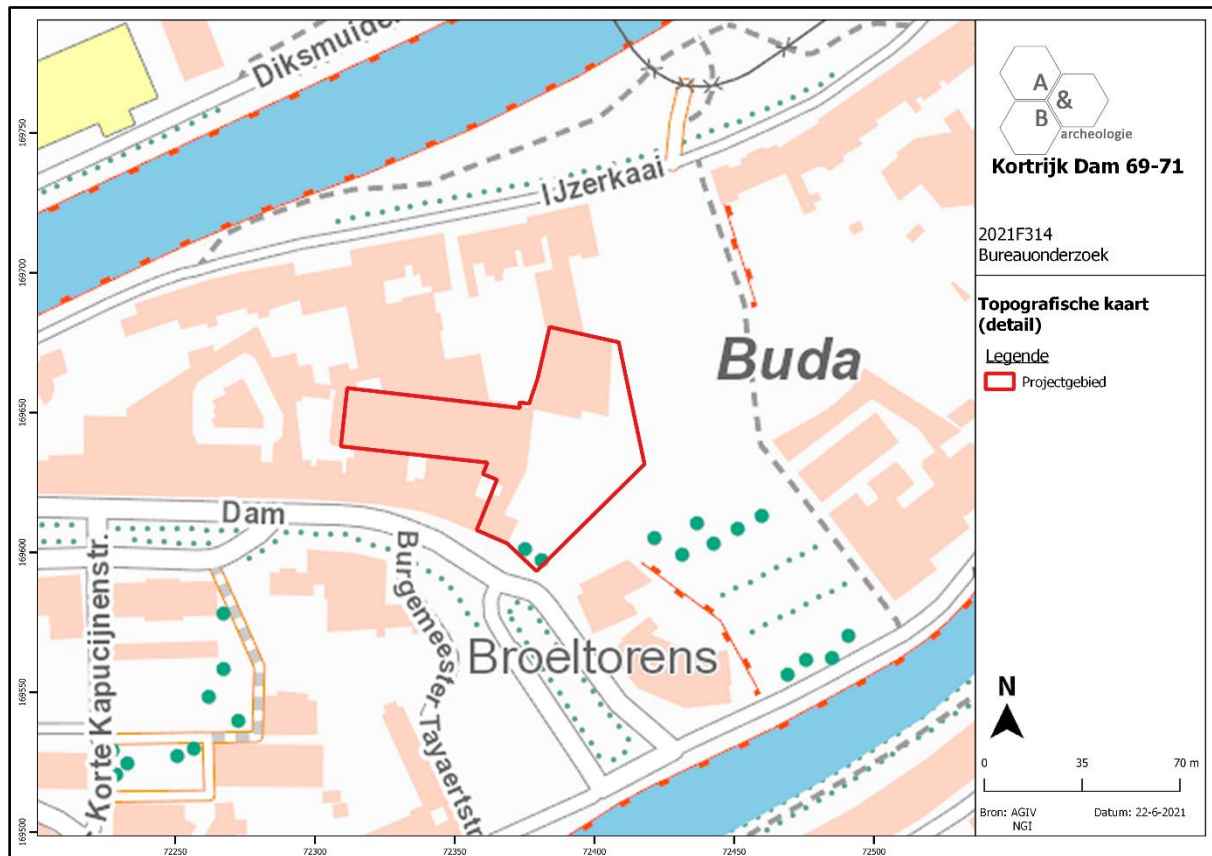
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich zo'n 500m ten noorden van de Grote Markt van Kortrijk, een stad gelegen in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen. De site is gelegen op het zgn. Buda-eiland, een stadswijk die wordt omsloten door de natuurlijke Leie in het zuiden en een gegraven Leiearm in het noorden. De Dam is een afbuigende straat die de verbinding maakt tussen de Damkaai in het zuidoosten (aan de noordzijde van de Leie) en de IJzerkaai in het noordwesten (aan de zuidzijde van de gegraven Leiearm). De Dam zelf is een eerder recente straat, deze bevindt zich op de plek van een in 1398 gegraven Leiearm die in 1913 werd gedempt en vervangen door de huidige gegraven Leiearm ten noorden.⁷ Zo'n 100m ten zuiden bevinden zich de Broeltorens aan weerszijden van de Leie. Ten oosten van het plangebied loopt de parking verder, aan de andere zijden wordt het terrein omgeven door gebouwen. Op de bodemgebruikskaat van 2001 staat het gebied aangeduid als 'Kernstadbebouwing', wat overeenkomt met het huidige gebruik.

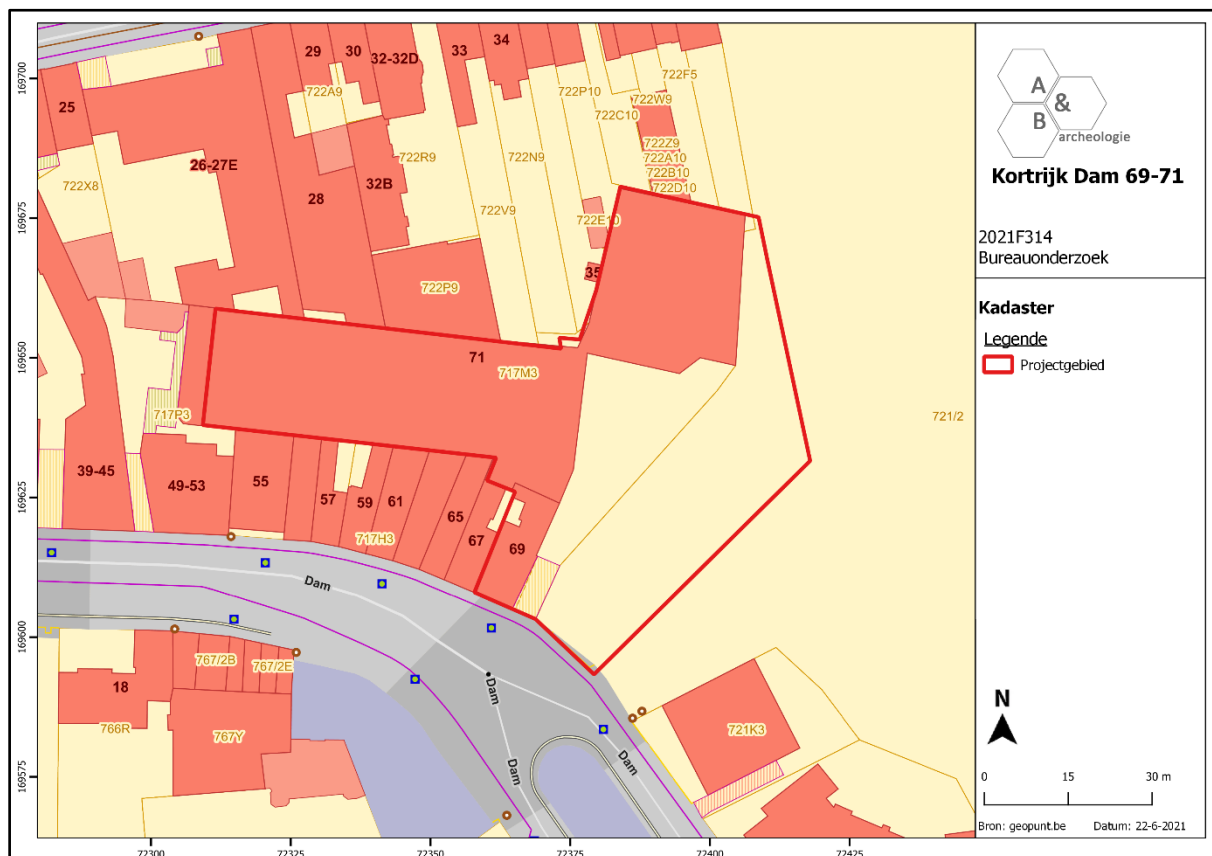

Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

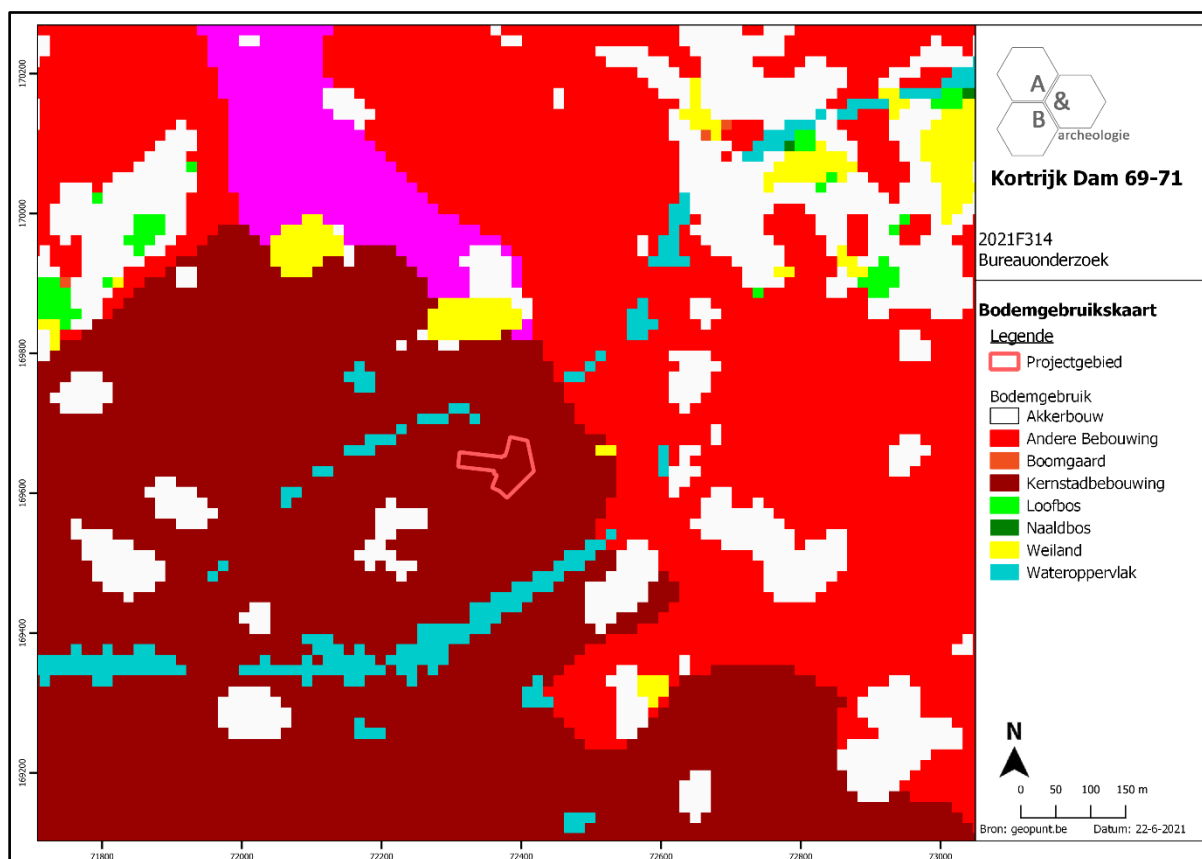
⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/7406>

Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

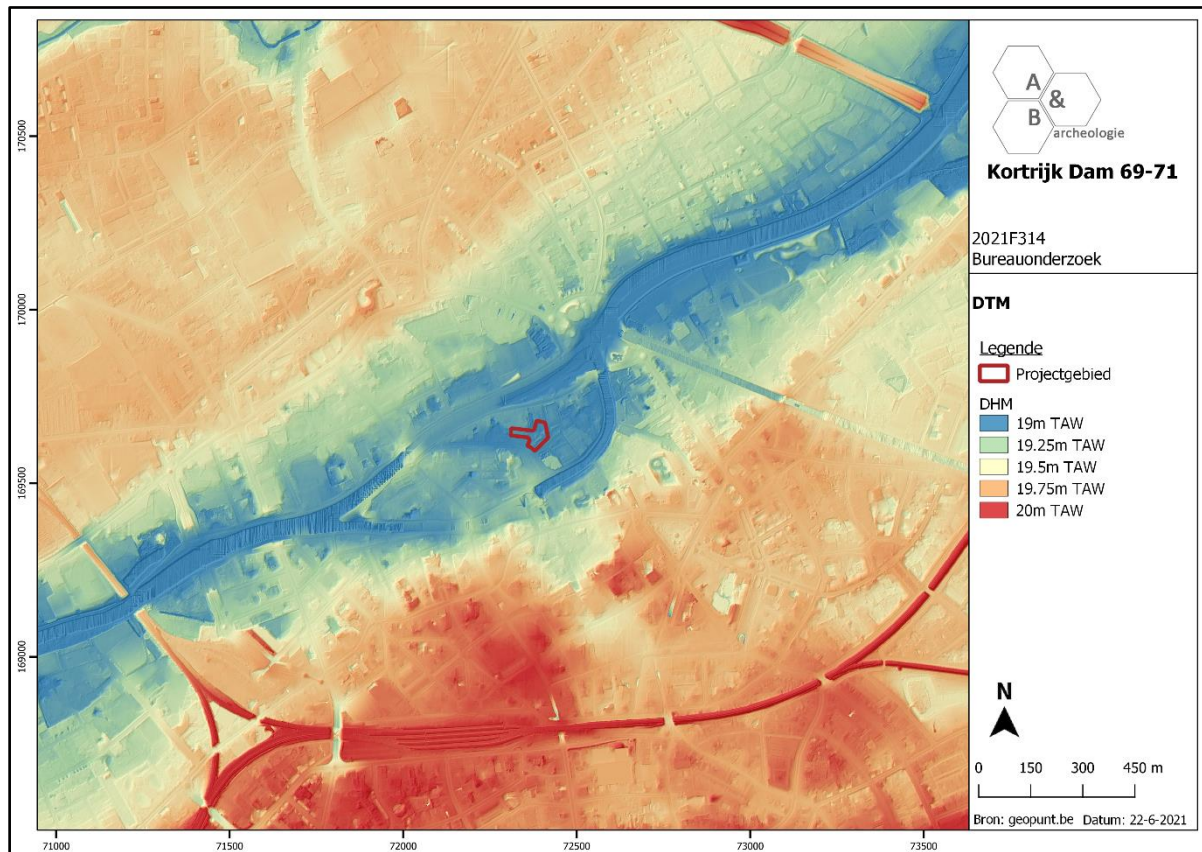

Figuur 12 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

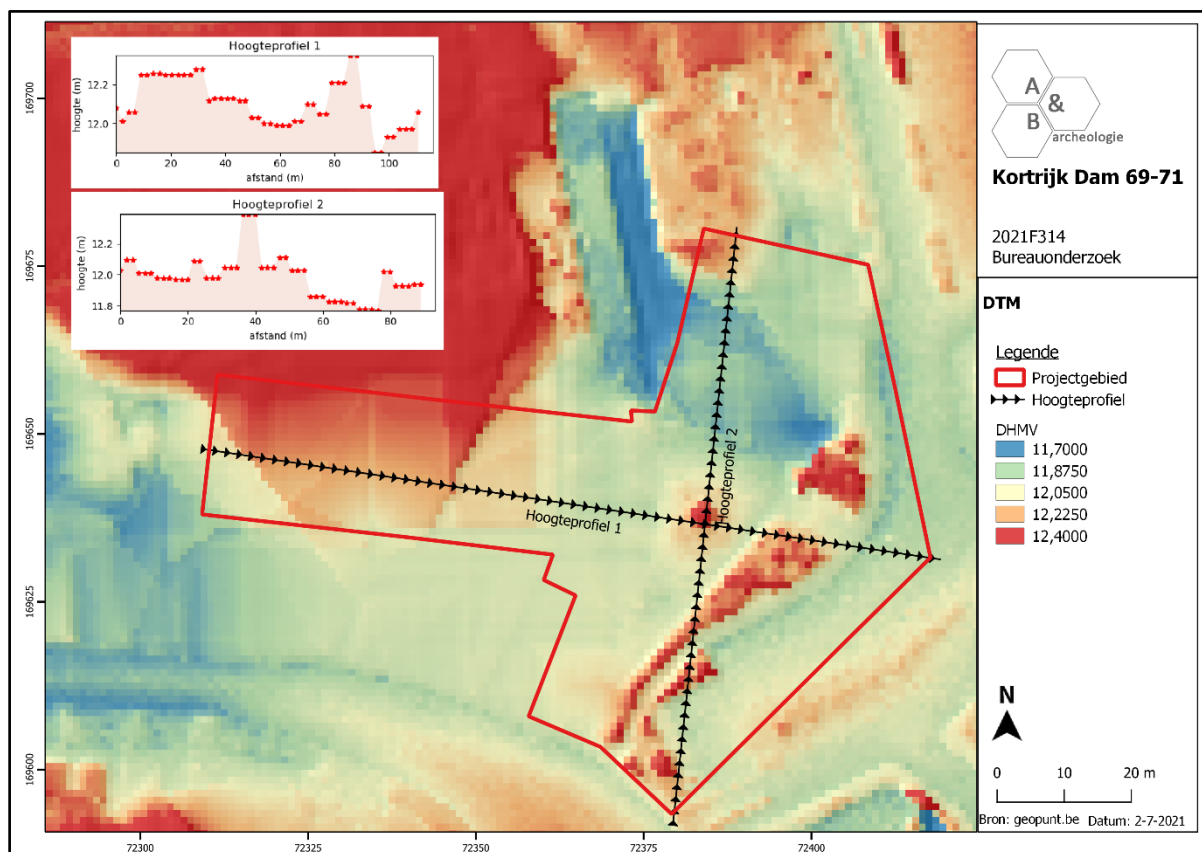
2.3.2. Landschappelijke en bodemkundige situering

De stad Kortrijk heeft zich ontwikkeld langs de Leie. Het plangebied is gelegen net ten noorden van deze rivier, in de Leievallei. Ondanks de verstedelijking en kunstmatig gecreëerde hoogteverschillen is het verloop van deze vallei nog goed te herkennen op het digitale hoogtemodel. Het maaiveld ter hoogte van het plangebied heeft een geaccidenteerd verloop ten gevolge van de huidige invulling, met hoogtewaarden tussen +11,80m TAW en +12,40m TAW. De hoogste waarden zijn in het westen te vinden, de laagste in het noordoosten. Gezien de ligging in de stad wordt het gebied op de potentiële bodemerosiekaart wit ingekleurd (= geen info voorhanden).

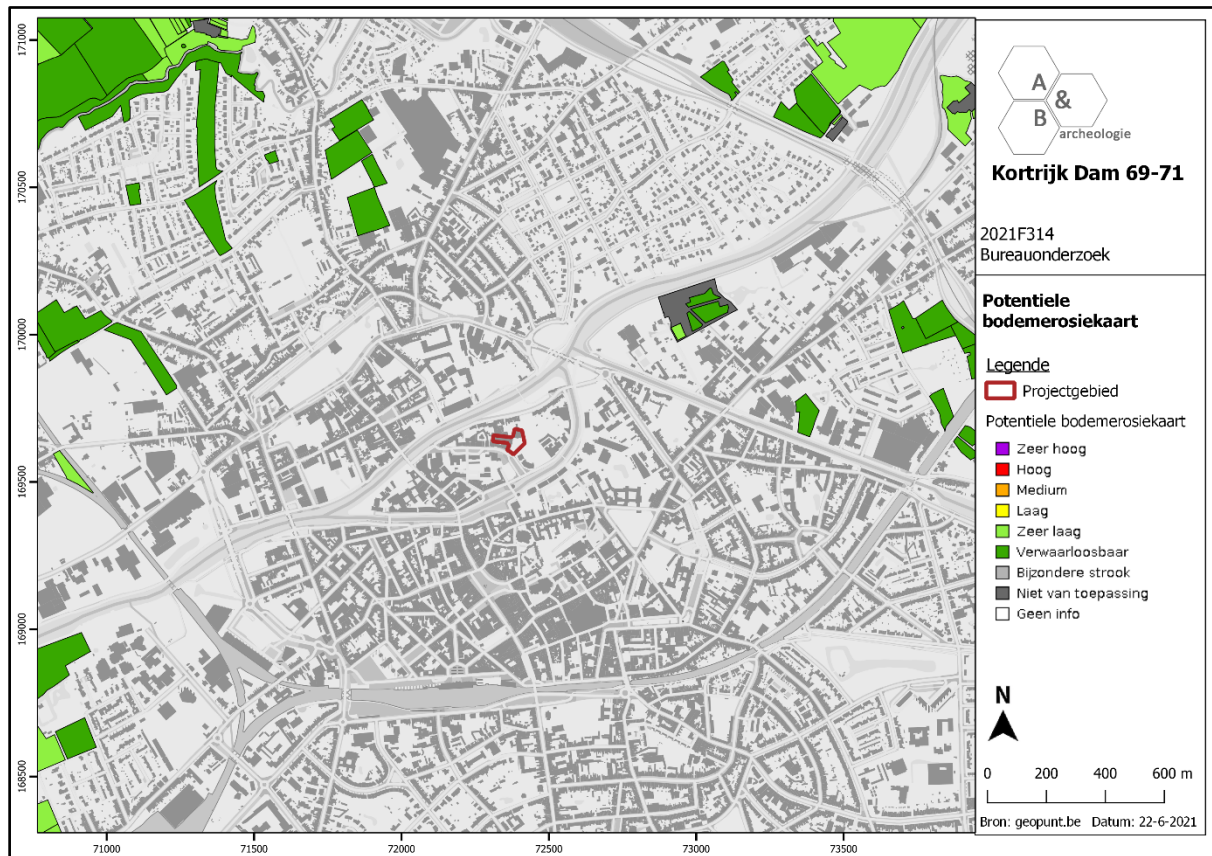
Op de bodemkaart wordt het plangebied aangeduid als OB-gronden, dit zijn bebouwde bodems. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. Gezien de ligging in de Leievallei en afgaande op de wel gekarteerde gronden buiten het stadscentrum, zal de oorspronkelijke bodem vermoedelijk kleiig zijn, of bestaan uit natte zandleem, en een alluviale oorsprong hebben.

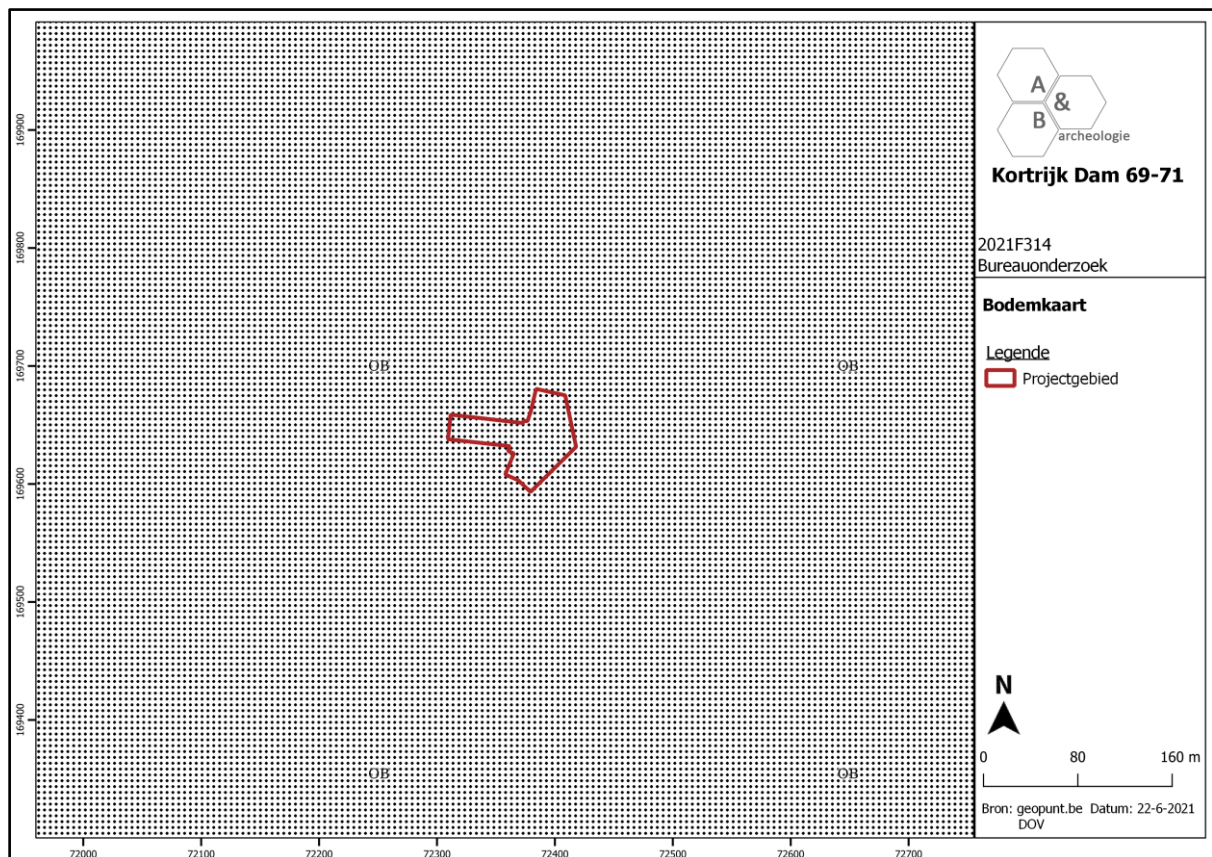
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

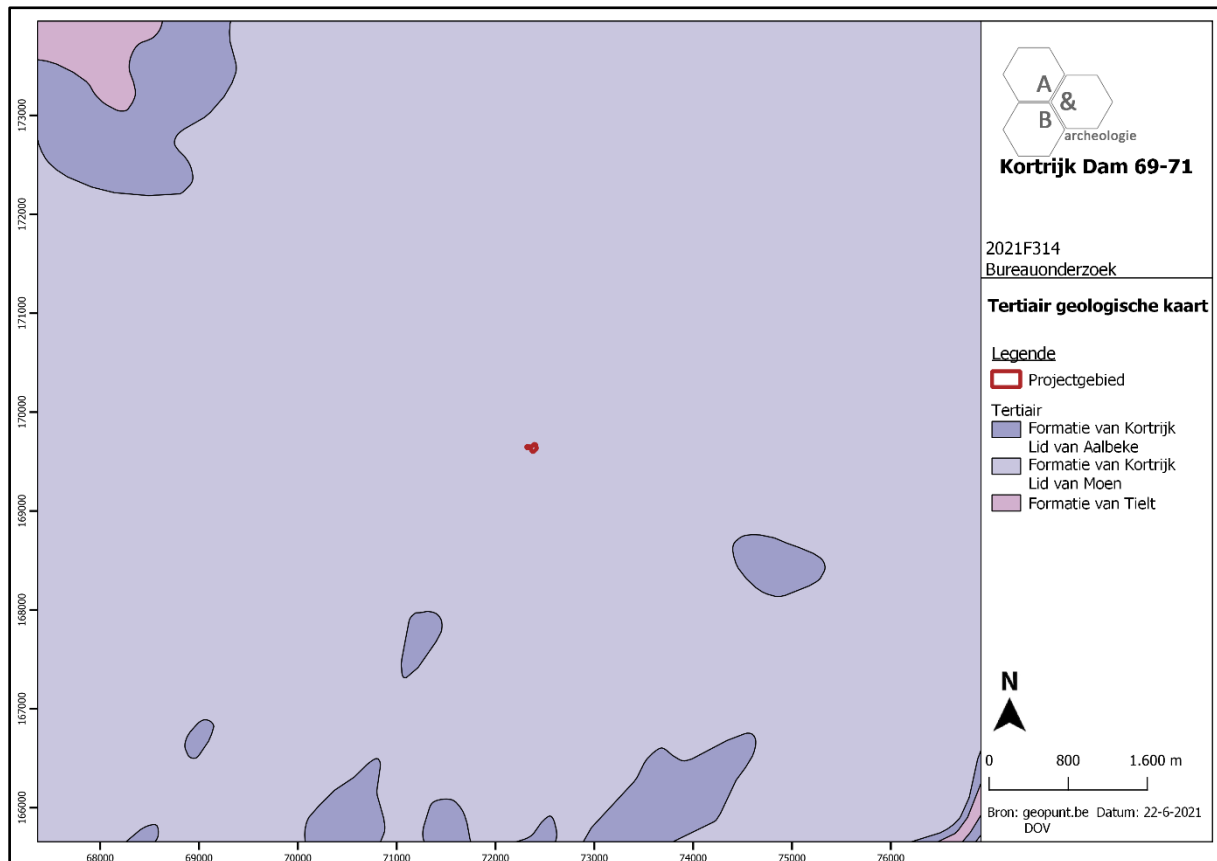
Figuur 15 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

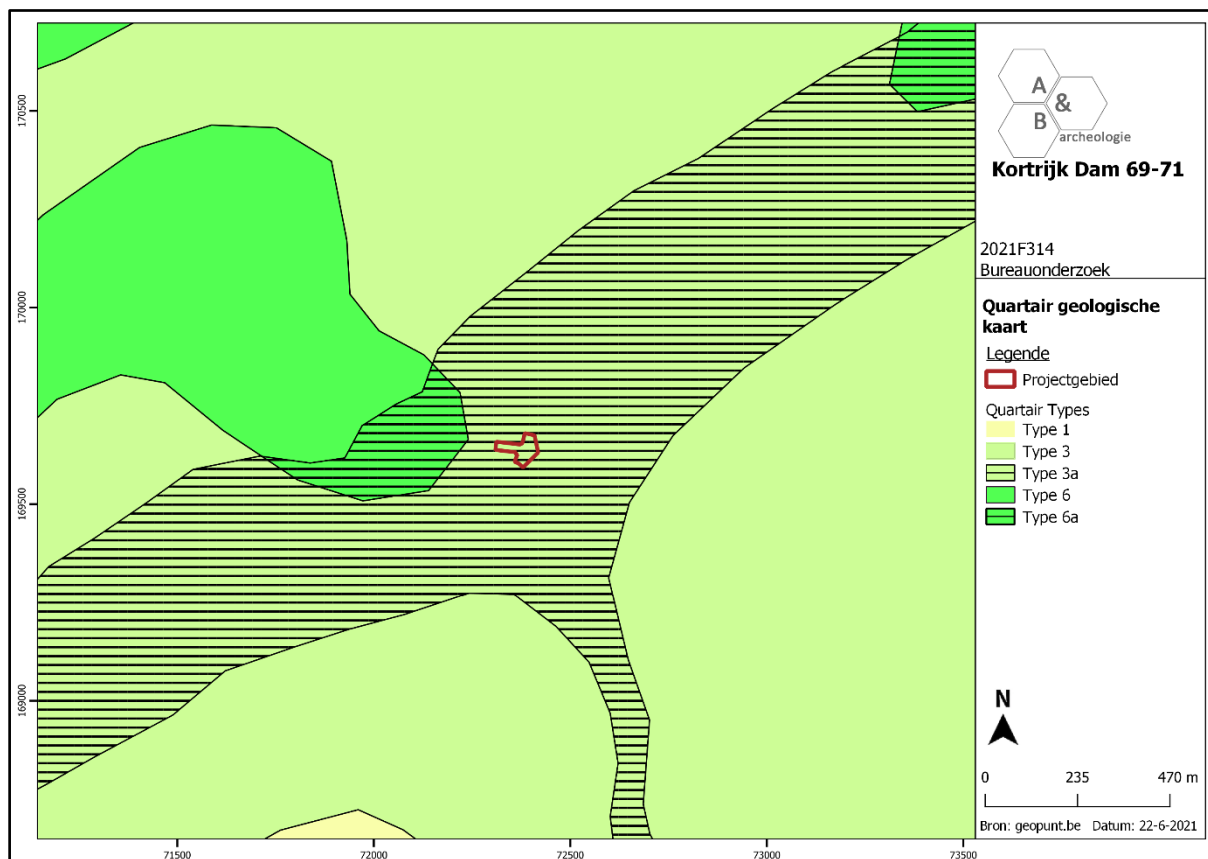
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.3. Geologische situering

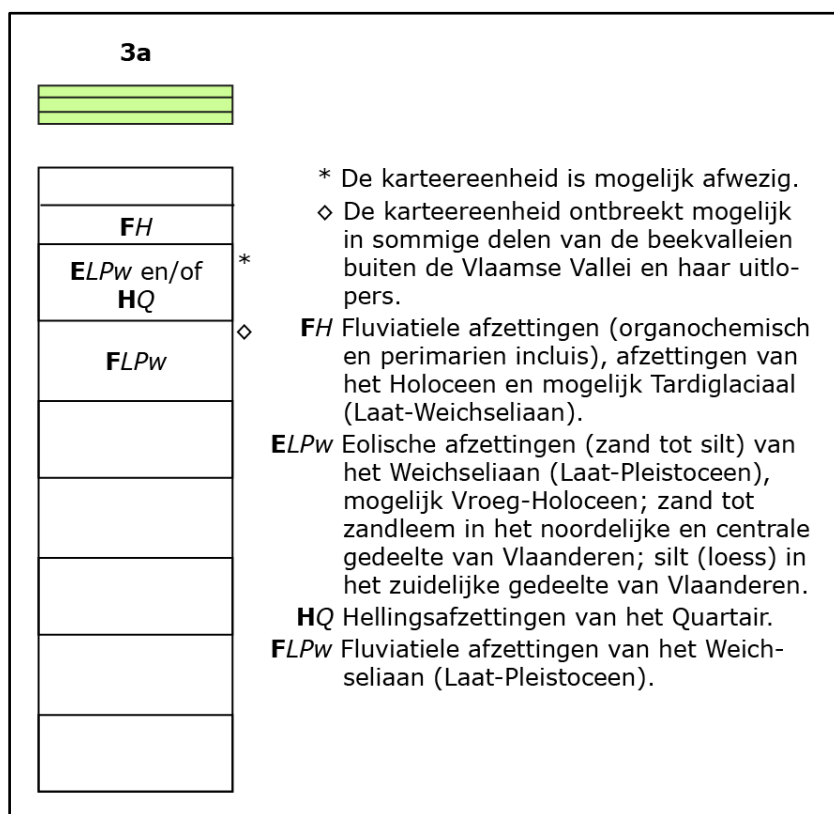
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen: grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen, Nummulites planulatus. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3a: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Archeologische en historische situering

- Algemeen⁸

De beschrijving hieronder beoogt geen volledige weergave te zijn van de geschiedenis van de stad, dat valt buiten de opzet van deze studie. Wel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste gegevens gekend uit historische en archeologische bronnen, die hebben bijgedragen tot de huidige kennis van de ontwikkeling van Kortrijk.

Kortrijk is tot stand gekomen op beide Leieoeveren. Een bocht in de Leie met oversteekmogelijkheden en de monding van een zijbeek werkten het ontstaan van een nederzetting op de zuidelijke oever in de hand. Aan de noordkant is de bewoning aanvankelijk verspreid. Daarnaast is het kruispunt op de Grote Markt van drie in oorsprong vermoedelijk, Romeinse wegen bepalend: Bavay-Doornik-Torhout-Oudenburg, Rijsel-Cassel-Velzeke-Elewijt-Tongeren en langs de Leie: Estaires-Wervik-Harelbeke-Gent. De stad gaat terug op een Romeinse *vicus*, die ook beide oevers van de Leie innam. Van de 1ste tot de 3de eeuw n. Chr. kwamen er vier kernen tot ontwikkeling. In de late Keizertijd is er vermoedelijk een garnizoen gevestigd, maar de aanwezigheid van een *castellum* kan niet worden aangetoond. In de 4de-5de eeuw valt de naam *Cortoriacum*. De etymologische oorsprong is niet bekend. Ook in de laat-Romeinse periode is de bewoning nog aanzienlijk te noemen. Concreet vallen de Romeinse West- en Zuidwijk, het grafveld en de laat-Romeinse kern binnen de aangeduide historische stadskern.

In de vroege middeleeuwen bleef Kortrijk bewoond, zowel in de Merovingische als de Karolingische periode. Zeker in de 9de eeuw komt Kortrijk prominent naar voor. In 847 deed Karel de Kale een grote schenking (een domein met twee erven in Overleie) aan de abdij van Elnone (Saint-Amand-les-Eaux). Ook was er een muntatelier actief en de Noormannen sloegen er in 880 een winterkamp op. In de perceelsindeling van de oude stad menen sommige vorsers een halfcirkelvormige (*D-shaped*) omwalling te ontwaren, die nu eens met de Noormannen, dan weer met de pre-stedelijke situatie in verband wordt gebracht. Stevig archeologisch bewijs hiervoor ontbreekt tot dusver. In de loop van de 10de eeuw neemt de graaf van Vlaanderen de scepter over en bouwt er een *castrum* uit. Prominent element daarin is een motte (in de Nedervijver) met neerhof, waarop de kapel en ook de grafelijke administratie ondergebracht zijn. Kortrijk wordt immers de hoofdplaats van één van de kasselrijen (militaire, gerechtelijke en bestuurlijke opdeling o.l.v. een burggraaf) van het graafschap Vlaanderen. Vanaf het midden van de 11de eeuw worden burggraven vermeld. Naast de *capella* (de Onze-Lieve-Vrouwekerk is er de opvolger van) worden gedurende de volledige 13de eeuw ook een *aula* en een *camera* vermeld. Vermoedelijk vormde dit één complex. Een andere motte met neerhof lag ten zuidwesten van het Onze-Lieve-Vrouw-hospitaal, in de buurt van het latere Bourgondisch kasteel (Hospitaalmote). In 1995 werd hiervan de zuidelijke gracht aangesneden. Het verband met de grafelijke stichting is onduidelijk. Ook de aanleg - westelijk van het castrum - van een marktplaats en de uitbouw van een burgerlijke nederzetting zullen niet lang

⁸ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14445>;

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140006>

meer op zich laten wachten. De bouw van de Sint-Martinuskerk moet in dat kader gezien worden. De eerste vermelding van deze kerk in 1027 is in die optiek wel laat. Dit *patrocinium* is in de Leievallei synoniem voor een vroegmiddeleeuwse stichting. De schenking van Karel de Kale - aan de andere kant van de Leie - groeide tezelfdertijd uit tot de Sint-Amandsproosdij. De installatie van een Franse koninklijke (dwang)burcht (1300-1415) met voorburcht binnen het grafelijk domein veranderde die situatie volledig.

Tussen 1354 en 1454 wordt een bakstenen ringmuur gebouwd, voorzien van torens en poorten. In de oosthoek met de Leie wordt het Bourgondisch stadskasteel (met neerhof, 1396/1404-1684) geïncorporeerd. Uiteindelijk is de ommuring 2,3 km lang en zijn er 5 poorten en 26 torens. Om de gracht watervoerend te houden waren daarnaast allerlei waterbouwkundige ingrepen nodig. Het is erg waarschijnlijk dat er al vroeger een stadsversterking was uitgebouwd. De ligging van Kortrijk in het licht van de conflicten met Frankrijk, die vanaf het tweede kwart van de 13de eeuw heftiger worden, en de parallellen met andere steden als Rijsel, Ieper, Oudenaarde maken dit aannemelijk. Tot op heden is hiervoor echter geen overtuigend archeologisch bewijs gevonden. De vorm van de plattegrond wordt vermoedelijk bepaald door het verloop van natuurlijke beekvalleien, die op de Leie aansluiten zoals oostelijk de Mosscherbeek/Klakkaartsbeek en westelijk de Beverlaaiibeek. Dit hydrografisch patroon is voor een stuk nog duidelijk te zien op de kaart van J. van Deventer (1560). Het feit dat er op het eind van de 14de eeuw sprake is van een 'uterste veste' en van de aanleg van nieuwe stadspoorten wijst eveneens in die richting. Vanaf de tweede helft van de 14de eeuw neemt een complexe fortificatiegeschiedenis een aanvang, waarbij op verschillende tijdstippen op verschillende plaatsen gebouwd of hersteld wordt. De Bourgondische versterking omsluit in eerste instantie het oude stadsgedeelte op de zuidelijke oever en Buda op de andere oever. De bouw van de stadsmuur loopt van 1354 over 1387 tot 1454. Buda - voorheen Pamele - komt op de noordelijke Leie-oever tot stand door het graven van de Nieuwe Leie (1340-1399-1454), de aanleg van een aarden wal en de bouw van de nieuwe Leiepoort (1400-1402). De Bourgondische stadsmuur komt tot stand in 1411-54. De twee-eenheid van de Broeltorens ontstond toen bij de zuidelijke Broeltoren (laatste kwart 14de eeuw) op de andere Leieoever de noordelijke Broeltoren (1411-1413) en bijhorende brug tot stand kwam. Hierop aansluitend wordt ook Overleie bij de stad gevoegd. Deze beweging werd al in 1386 ingezet (aanleg van de omgrachting, de 'uterste veste') en werd in 1413 afgerond. Er werden daarbij ook nieuwe stadspoorten gebouwd, namelijk de Brugsepoort en de Oude Bissegemsepoort. In de tweede helft van de 15de eeuw werd de toenmalige versterking voorzien van 6 bolwerken vóór de stadspoorten. Overleie werd uitgebouwd tot een moderne, gebastioneerde vesting tussen 1577-8 en 1644 en omvatte een nog groter areaal, want nu werd ook de Sint-Amandsproosdij en de Grote Broel opgenomen. Op de noordwestelijke hoek kwamen een zesde bastion en de (Nieuwe) Bissegemsepoort tot stand. De wijk Overbeke – ten zuidoosten - werd in 1453 omgracht, opgenomen in de versterking en eveneens tussen 1578 en 1684 voorzien van een gebastioneerde ommuring. De volledige bastionering werd in 1646-48 door de Fransen verwezenlijkt, waarbij ook de west- en de zuidzijde van de stad werden aangepakt. Een Franse citadel haakte tijdelijk (1647-1684) in op de oostflank van Overbeke. Deze citadel is vijfzijdig (pentagonaal) en is voorzien van een driedubbele versterking. De citadel zelf is gebouwd in 1646-1648. Ze werd door de Fransen zelf vernield bij hun aftocht in 1684, net als de stadspoorten en -torens en het kasteel. De versterkingen worden bij hun terugkeer door de Fransen (Vauban) gedeeltelijk wederopgebouwd tussen 1692 en 1697. Men spitst zich nu toe op het Buda-eiland. Daarnaast wordt onder andere een *réduit* uitgebouwd in de oostelijke *courtine* tegenaan de Leie. In

de loop van de 18de eeuw ging de wederopbouw verder en werden ook allerlei buitenwerken aangelegd. In 1782 werden de versterkingen afgeschaft en verkocht. Omdat Kortrijk niet in de Wellingtonlinie was opgenomen, wordt de vesting in de Hollandse periode trouwens ook niet gemoderniseerd.

Net zoals in vele andere Vlaamse steden zijn ook voor Kortrijk de wolbewerking en de lakennijverheid dé industrieën die het economische leven bepalen. In 1224 kent gravin Johanna belastingvoordelen toe aan de eerste vijftig wolbewerders die zich in Kortrijk vestigen. Naast de luxe-industrie in de grote steden Brugge, Leper en Gent, ontwikkelen zich meerdere kleinere centra zoals Diksmuide, Poperinge, Veurne en ook Kortrijk. Kortrijk heeft zijn ontwikkeling voornamelijk te danken aan zijn gunstige ligging: aan de Leie en op een kruispunt van wegen. In de 13de eeuw kent de lakenproductie en -handel een zekere bloei. Op het einde van de eeuw breekt er echter een crisis uit in de Vlaamse lakenindustrie ten gevolge van de grote Brabantse en Franse concurrentie. De productie ligt in de 14de eeuw, mede door de interne politiek en de economische moeilijkheden in Vlaanderen, beduidend lager dan in de 13de eeuw. In het eerste kwart van de 15de eeuw bereikt de Kortrijkse draperie een hoogtepunt, gevolgd door een zware depressie in 1472, vermoedelijk te wijten aan de gebrekkige invoer van Engelse wol en/of binnenlandse moeilijkheden. Naast de wolnijverheid kent Kortrijk tijdens de middeleeuwen ook een beperkte linnennijverheid, zij komen naast elkaar voor. Omstreeks 1500 kent de linnenindustrie een sterke opbloei ten nadele van het laken. Vanaf 1494-1496 zijn de eerste sporen van damastweverij te Kortrijk te vinden, die in de eerste helft van de 16de eeuw tot volle ontwikkeling komt.

Zeker de religieuze topografie van Kortrijk verdient gepaste aandacht. Naast de Sint-Maartens- en de O.L.V. kapittelkerk is er ook nog de Sint-Michielskerk, die dateert uit 1607 en kadert in de uitbreiding van het Jezuïetenklooster. De opeenvolgende versies van de Groeningeabdij en ook andere religieuze instellingen, zoals de Sint-Amandsproosdij, het minder- of grauwe broedersklooster, het klooster van de grauwe zusters, het Jezuïetenklooster, de opeenvolgende kloosters van kapucijnen en kapucinessen, het karmelietessenklooster en het Sionklooster hebben al enige informatie prijsgegeven via archeologisch onderzoek, maar hebben nog veel potentie. Daarnaast zijn er nog tal van kapellen, gasthuizen, hospitalen en *refuges*, die zeker iets te bieden hebben. Het begijnhof is via de recente restauraties misschien wel het best gekende site.

De burgerlijke architectuur is evenzeer het onderzoeken waard. In enkele gevallen is dit trouwens al gebeurd. Op de Grote Markt stond een imposante hal met belfort. De eerste vermelding zou uit de eerste helft van de 13de eeuw dateren. Belangrijke verbouwingen of de aanbouw van enkele huizen zijn na 1393, in 1427, in 1717, ... gekend. Ook het stadhuis (*scepenhuus*) kende een bewogen bouwgeschiedenis. Over het ontstaan is er geen eensgezindheid. Het was misschien ondergebracht in een 13de-eeuws 'steen' op de noordzijde van de Grote Markt. Ombouw, nieuwbouw na de verwoesting in 1382 en de stadsbrand van 1393, uitbreiding, verbouwingen, ... hebben tal van sporen nagelaten. Uit de historische bronnen blijkt dat in de Leiestraat de grafelijke, later stedelijke gevangenis stond. Min of meer geconcentreerd rond de Grote Markt zijn een 12-tal stenen patriciërswoningen uit de 12de-13de-14de eeuw gekend. Ook de huizen van de schuttersgilden, stapelhuizen, brouwerijen, (water)molens, ... verbergen ongetwijfeld archeologische opportuniteiten. Ook havenfaciliteiten met onder meer een kraan, openbare waterputten en openbare diensten hebben uiteraard archeologische sporen nagelaten. Er is al heel wat artisanale activiteit geattesteerd. Een concentratie van pottenbakkerijen rond de Rijselstraat aan de

westelijke rand van de stad was tussen 1956 en 1997 herhaaldelijk in beeld. Langs de Kleine Leiestraat was een van de steenovens gelegen. In de Meensestraat kwamen aanwijzingen voor een pijpenbakkerij tevoorschijn. Leerlooierijen raakten bekend in de Overleiestraat, Recollettenstraat en Doorniksestraat. Langs de Reepkaai kwam de lakennijverheid in beeld. Ter hoogte van de Koeiekop doken o.a. kuipen op, wat sporen zijn van leerlooiersactiviteiten.

- Plangebied - historisch

Zoals reeds aangegeven is het plangebied gelegen op het Buda-eiland, ten noorden van de Leie, terwijl de middeleeuwse stad zich vooral ontwikkelde ten zuiden van de Leie. Nochtans is er ook op het Buda-eiland al sinds lang een stedelijke ontwikkeling. Het areaal van het Buda-eiland was tot 1913 echter kleiner dan tegenwoordig; tot dan liep ter hoogte van de Dam een eind 14de-eeuw gegraven Leiearm. Na het graven van een nieuwe Leiearm verder ten noorden begin 20ste eeuw, werd de oude arm gedempt en ontstond de Dam. Dit betekent ook dat het plangebied, dat aan de noordzijde van de Dam is gelegen, pas in 1913 deel ging uitmaken van het Buda-eiland.

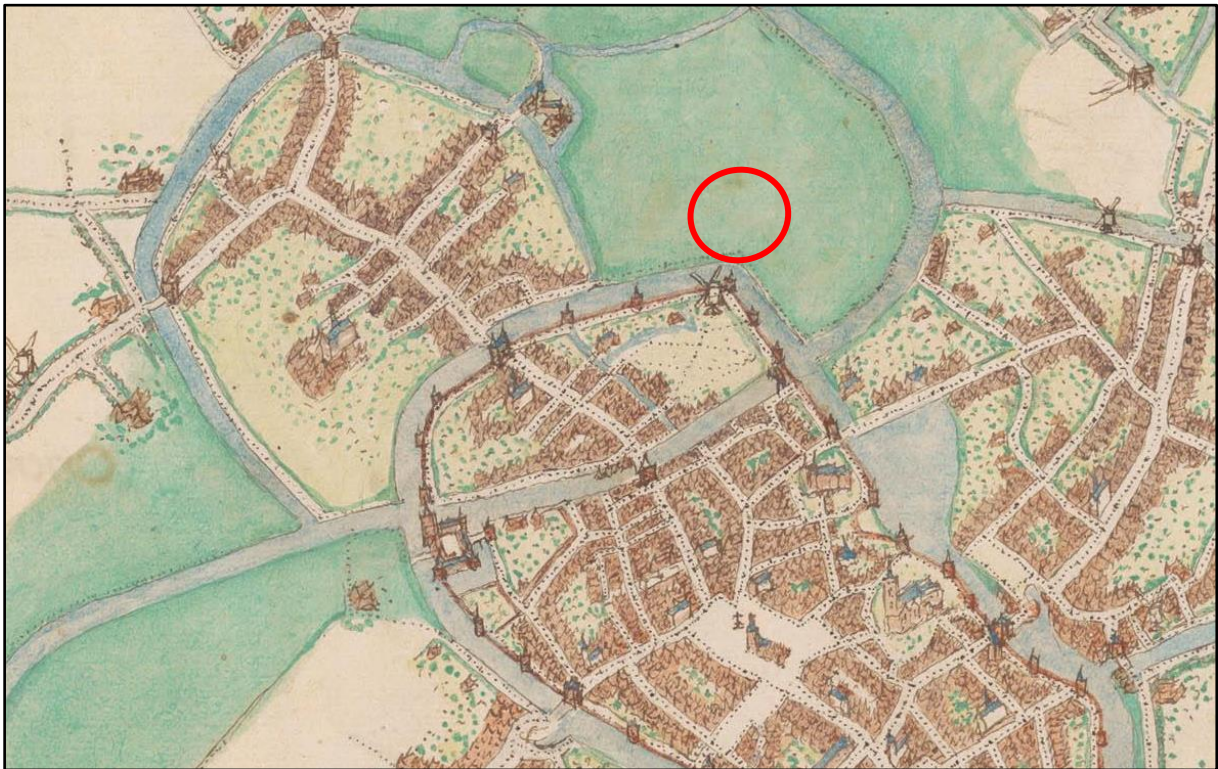
Ca. 275m ten zuidwesten van het plangebied loopt de Budastraat doorheen het Buda-eiland, deze straat verbindt de Leiestraat in het zuidoosten (aan de overzijde van de Leie) met de Overleiestraat in het noordwesten (aan de overzijde van de gegraven Leiearm). De Budastraat is één van de oudste straten van de stad, de oudste vermelding dateert uit 1449 als 'tusschen beeden den Leyen'. De naam Buda is ontstaan op het eind van 17de eeuw toen het eiland versterkt werd door Vauban (1690-1698). De naam verwijst naar de versterkte Hongaarse stad Buda die in 1686 op de Turken veroverd werd. De stad Buda ligt t.o.v. van Pest aan de overkant van de Donau, evenals het Buda-eiland t.o.v. de stadskern van Kortrijk. De naam bleef in de volksmond bewaard en wordt voor het eerst vermeld in de archieven in 1734. De naam wordt officieel in gebruik genomen in 1795.⁹ Voordien was het eiland gekend als Pamele.

De evolutie van de stad en het plangebied kan goed gevolgd worden op basis van cartografisch materiaal. Op de stadsplattegrond van Kortrijk van Jacob van Deventer uit midden 16de eeuw is te zien dat de site is gelegen net buiten de eind 14de eeuw gegraven Leiearm, net buiten het toenmalige Pamele/het Buda-eiland. De huidige Dam volgt mooi de vorm van deze Leiearm; aan de stadszijde is de stadsmuur met op geregelde afstand een toren te zien, net binnen de ommuring bevindt zich aan de overzijde van het plangebied een molen. Het terrein is onbebouwd en maakt deel uit van een grote groen ingekleurde zone (weiland). Het plan van Le Poivre uit 1580 toont een gelijkaardig beeld. Op de Sanderuskaart uit 1641 wordt aan het weiland een naam gegeven: de Groene Broel. Dit duidt op een drassig laagland, een oeverweide, die in gebruik was als bleekweide.¹⁰ Deze naamgeving leeft tegenwoordig nog door in onder meer de Broeltorens. Op de Sanderuskaart worden op deze weide een aantal gebouwen afgebeeld tegen de Leiearm aan, een aantal daarvan zijn vermoedelijk te situeren ter hoogte van het plangebied. De Ferrariskaart uit 1777 toont opnieuw bebouwing langsheen de Leiearm, waaronder een langwerpig gebouw dat deels binnen het plangebied valt. De rest van het plangebied is ingekleurd als weiland, met daarin de typische voorstelling met parallelle grachten als aanduiding van het gebruik als bleekweide. De stadsmuur en de molen aan de stadszijde

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/7397>

¹⁰ <https://taaldacht.nl/2020/01/09/een-oud-woord-voor-woest-drasland/>

van de Leiearm zijn niet meer afgebeeld op de Ferrariskaart. Het langwerpige gebouw is ook te zien op de 19de-eeuwse gebouwen. Mogelijk staat het in verband met het bleken van stoffen. Op de Vandermaelenkaart uit midden 19de eeuw wordt effectief de term Blanch.^e (Blanchisserie, blekerij) aangeduid nabij het plangebied. Op de topografische kaarten is te zien dat vanaf de tweede helft van de 19de eeuw de oppervlakte van de (bleek)weiden geleidelijk afneemt en dat de stad zich stelselmatig uitbreidt nabij het plangebied. Op de kaart van 1910 worden ten noorden van het langwerpige gebouw nog een aantal dwarse losse gebouwen afgebeeld. Kort nadien wordt de Leiearm gedicht en wordt de Dam aangelegd. Op de luchtfoto van 1971 is het plangebied zo goed als volledig bebouwd. Het is onduidelijk of enkele van deze gebouwen zijn terug te leiden tot degene die zijn afgebeeld op de kaart van 1910. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige invulling van het terrein aanwezig.

Figuur 20 Uittreksel uit de kaart van Jacob van Deventer, met benaderende situering van het plangebied (bron: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kortrijk,_map_by_Jacob_van_Deventer.JPG).

Figuur 21 Benaderende situering van het plangebied op het stadsplan van Le Poivre uit 1580 (bron: <https://beeldbank.kortrijk.be>). Het noorden bevindt zich rechts.

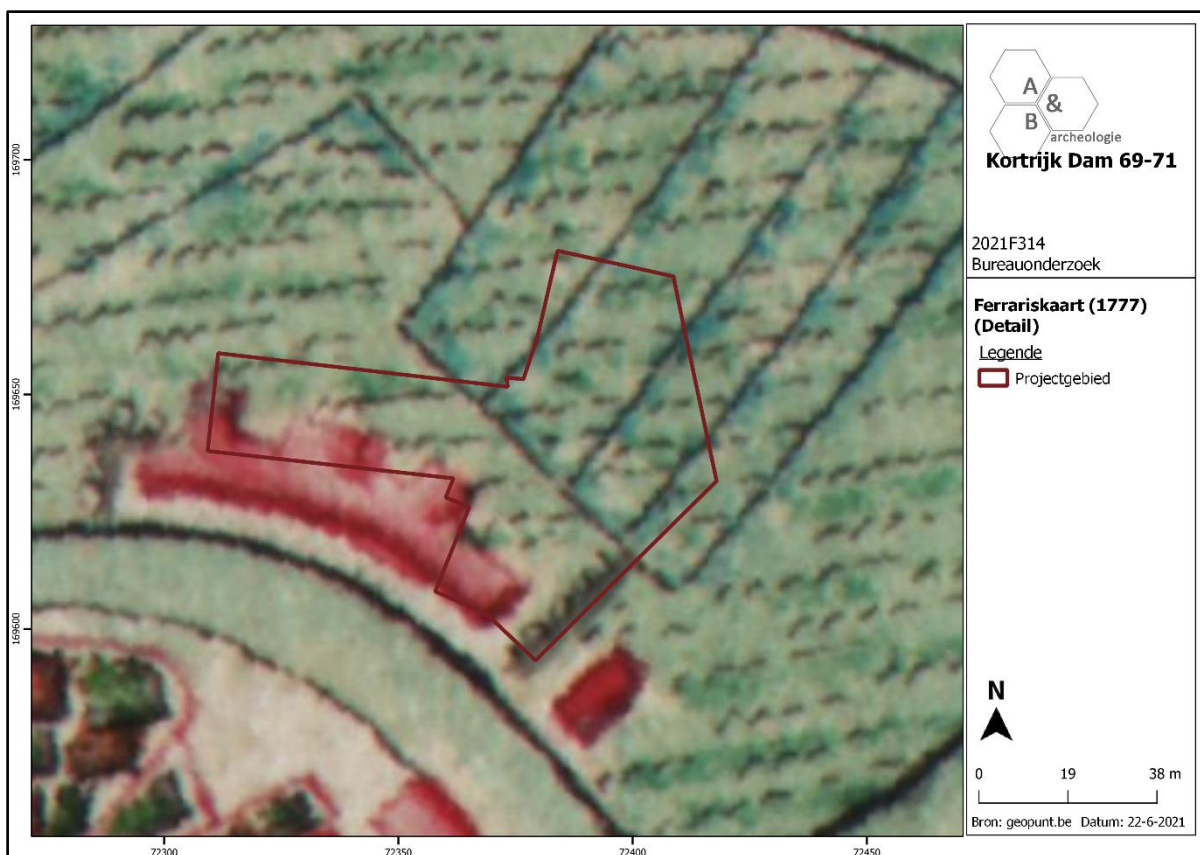
Figuur 22 Uittreksel uit de kaart van Sanderus (1641), met benaderende situering van het plangebied (bron: <https://beeldbank.kortrijk.be>).

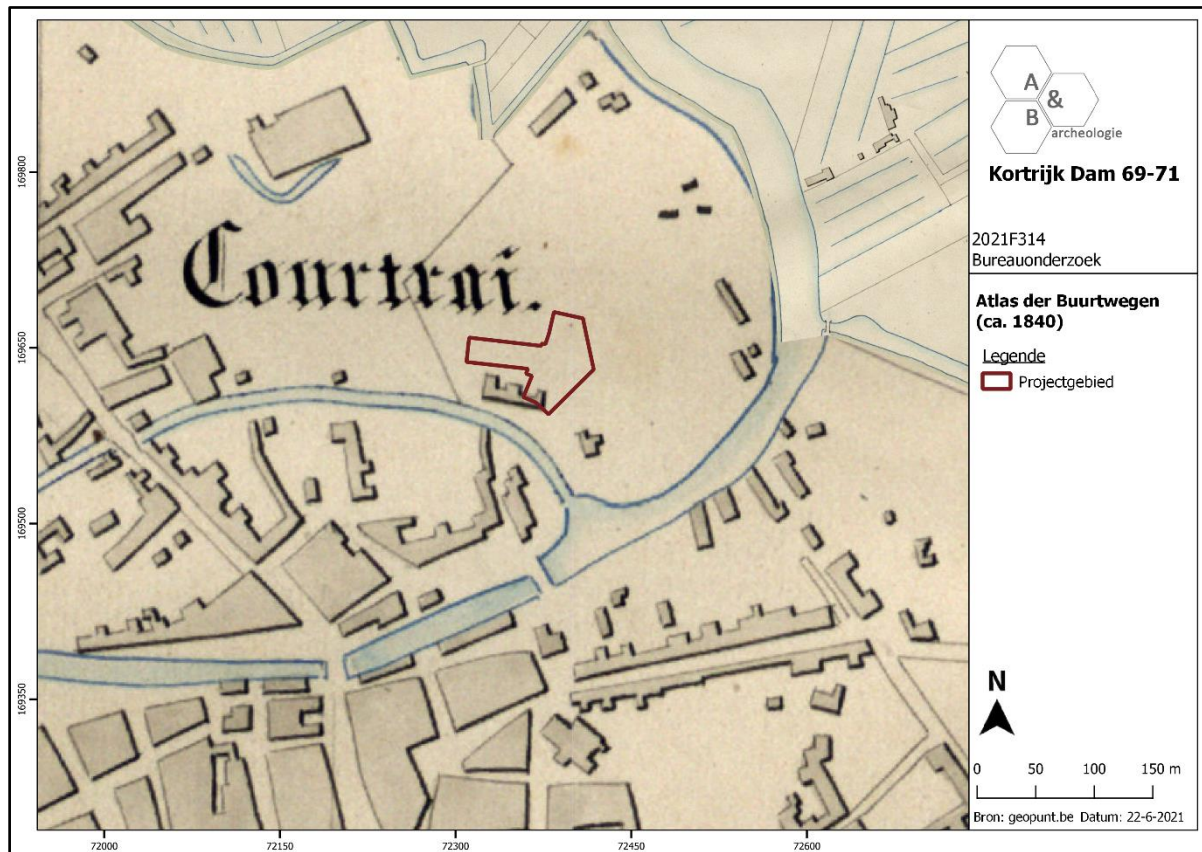
Figuur 23 Uittreksel uit de kaart van Sanderus (1641), met benaderende situering van het plangebied, detail (bron: <https://beeldbank.kortrijk.be>).

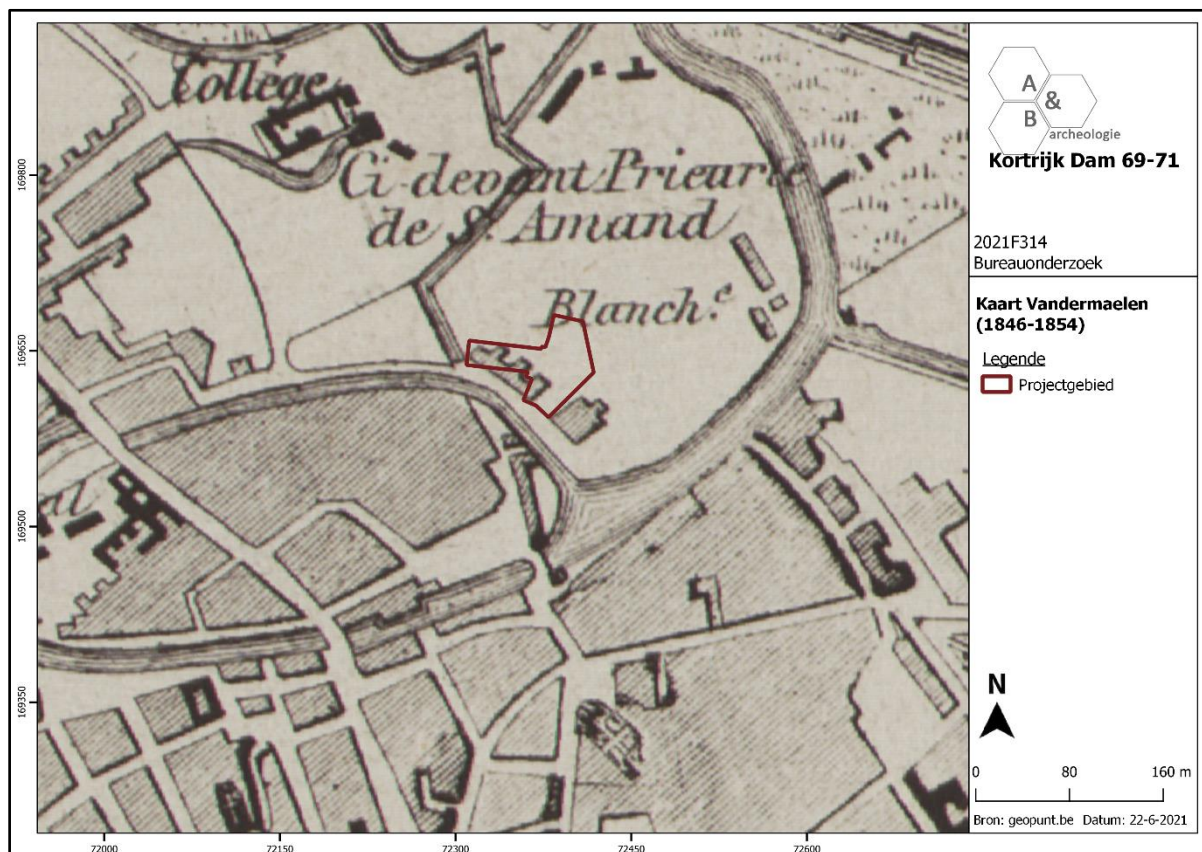
Figuur 24 Benaderende situering van het plangebied op de Ferrariskaart (ca. 1777) (bron: geopunt.be).

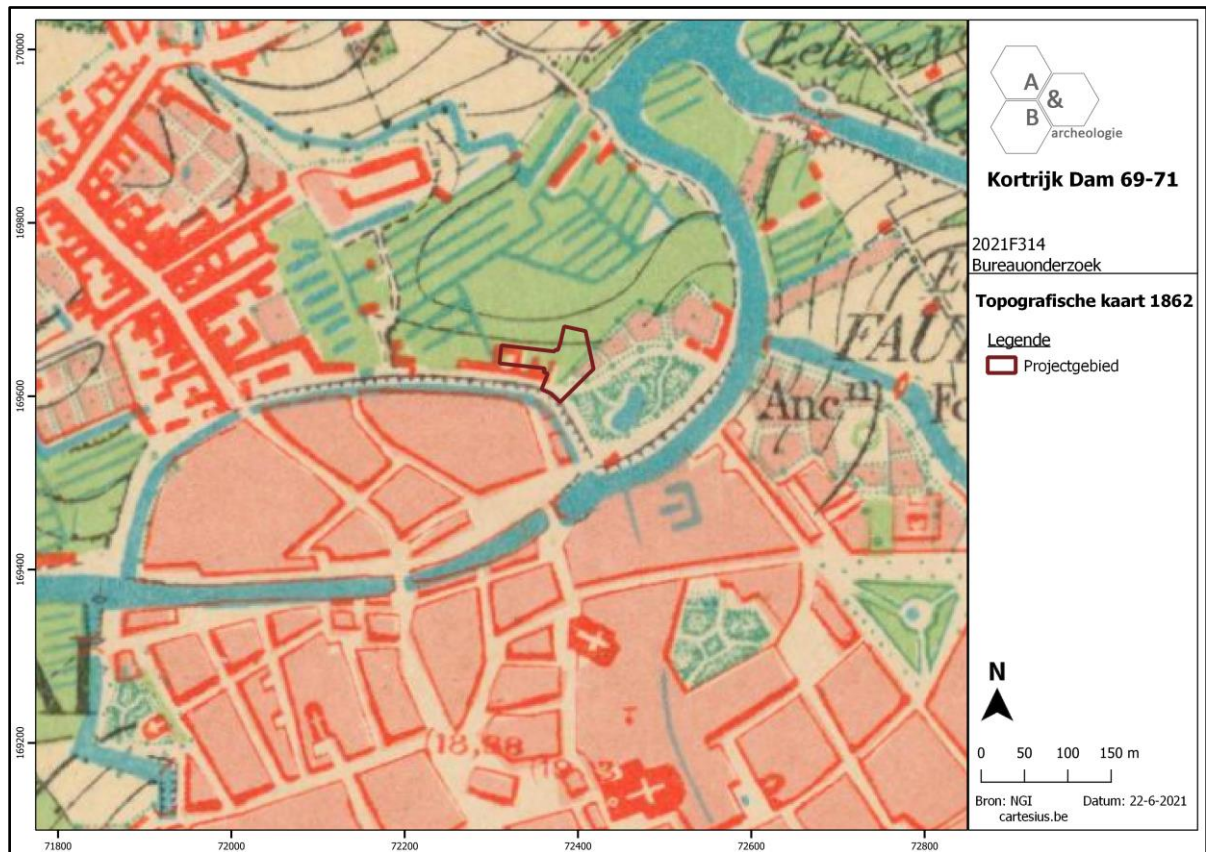
Figuur 25 Benaderende situering van het plangebied op de Ferrariskaart, detail (ca. 1777) (bron: geopunt.be).

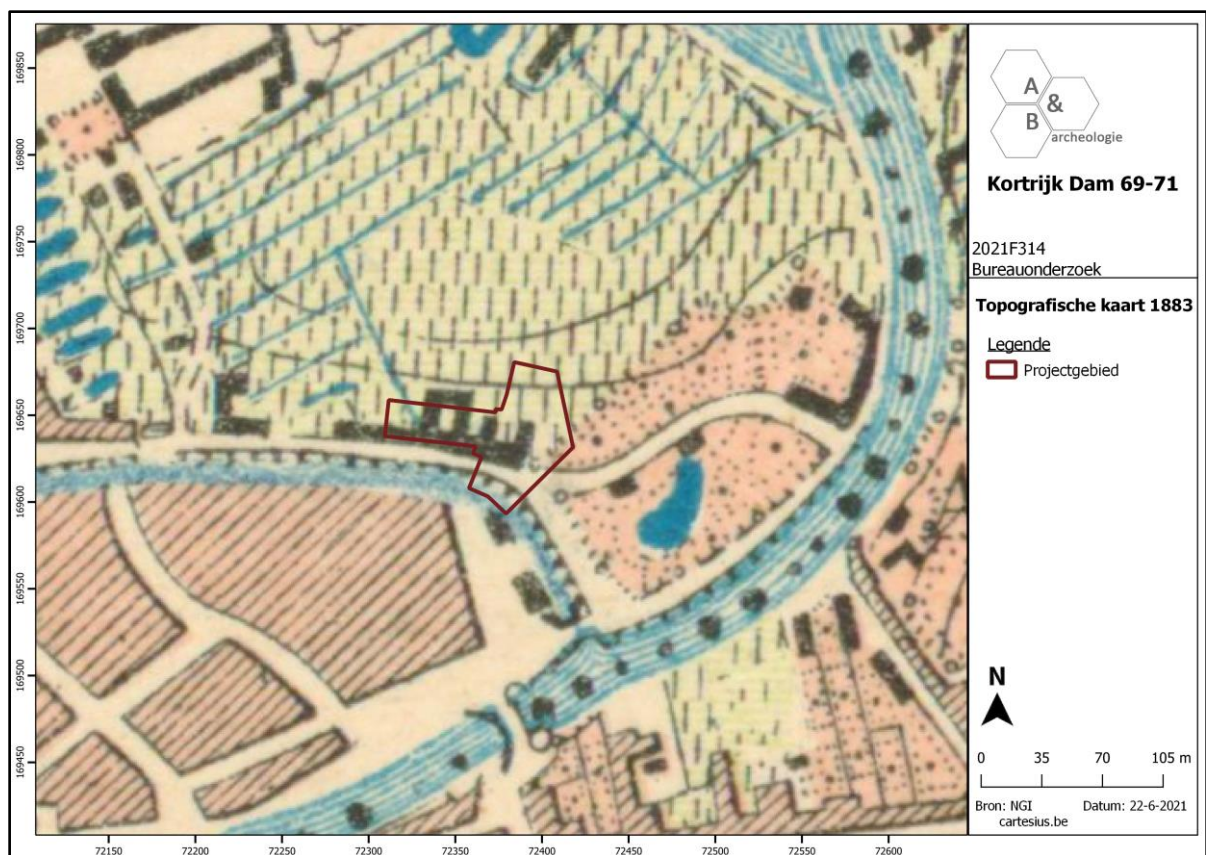
Figuur 26 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

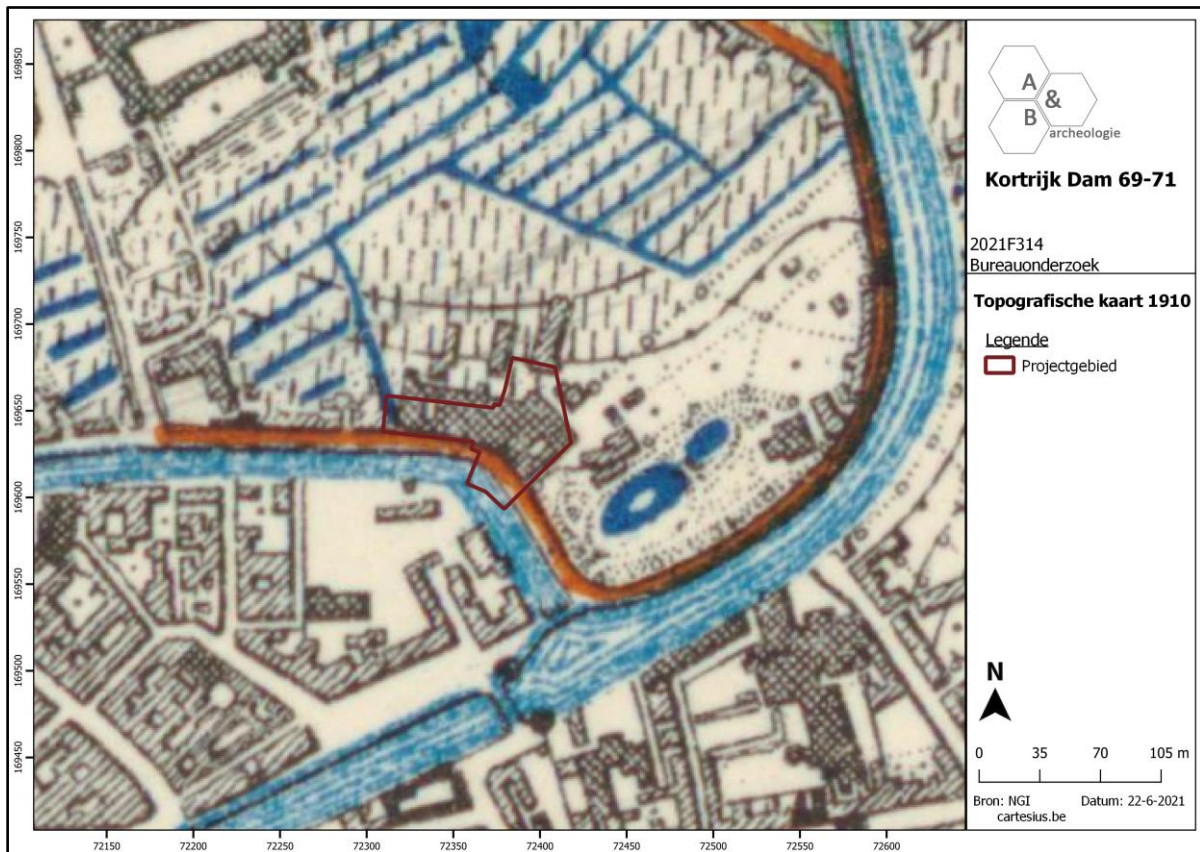
Figuur 27 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

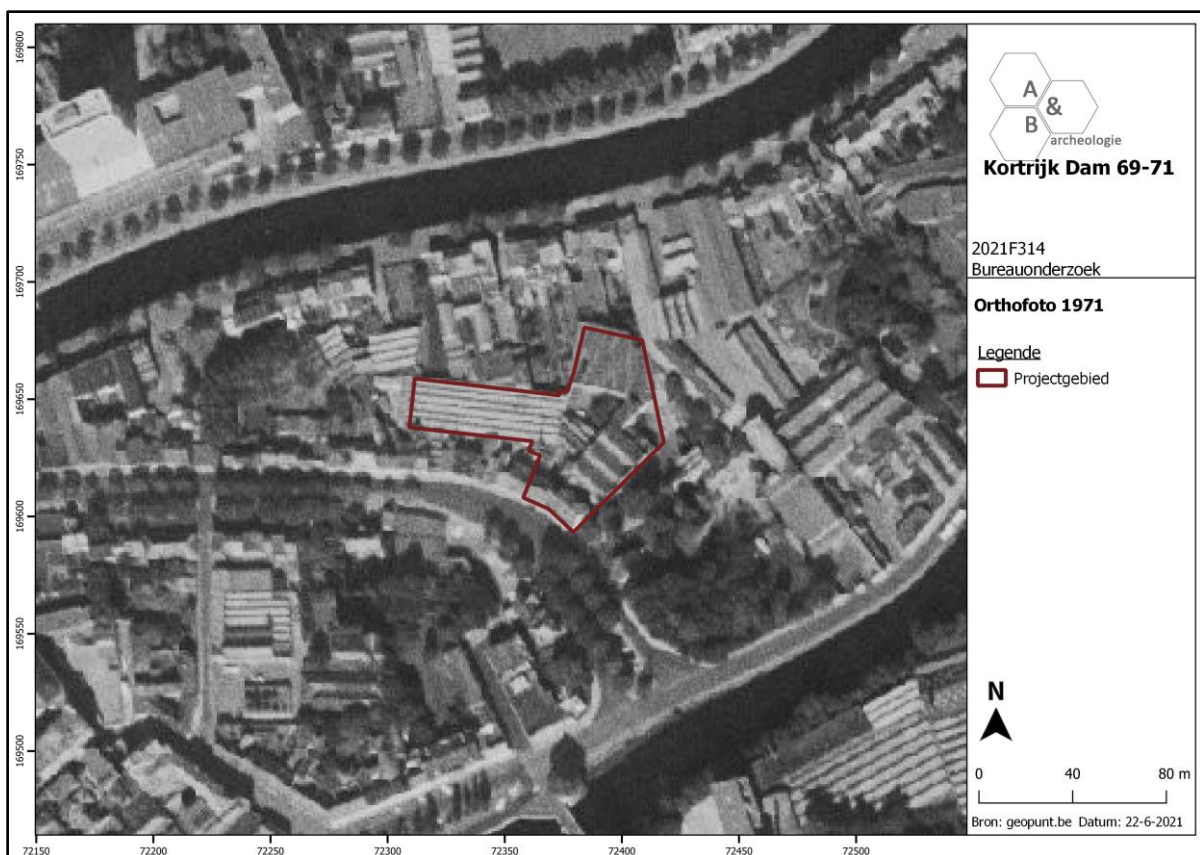
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 29 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

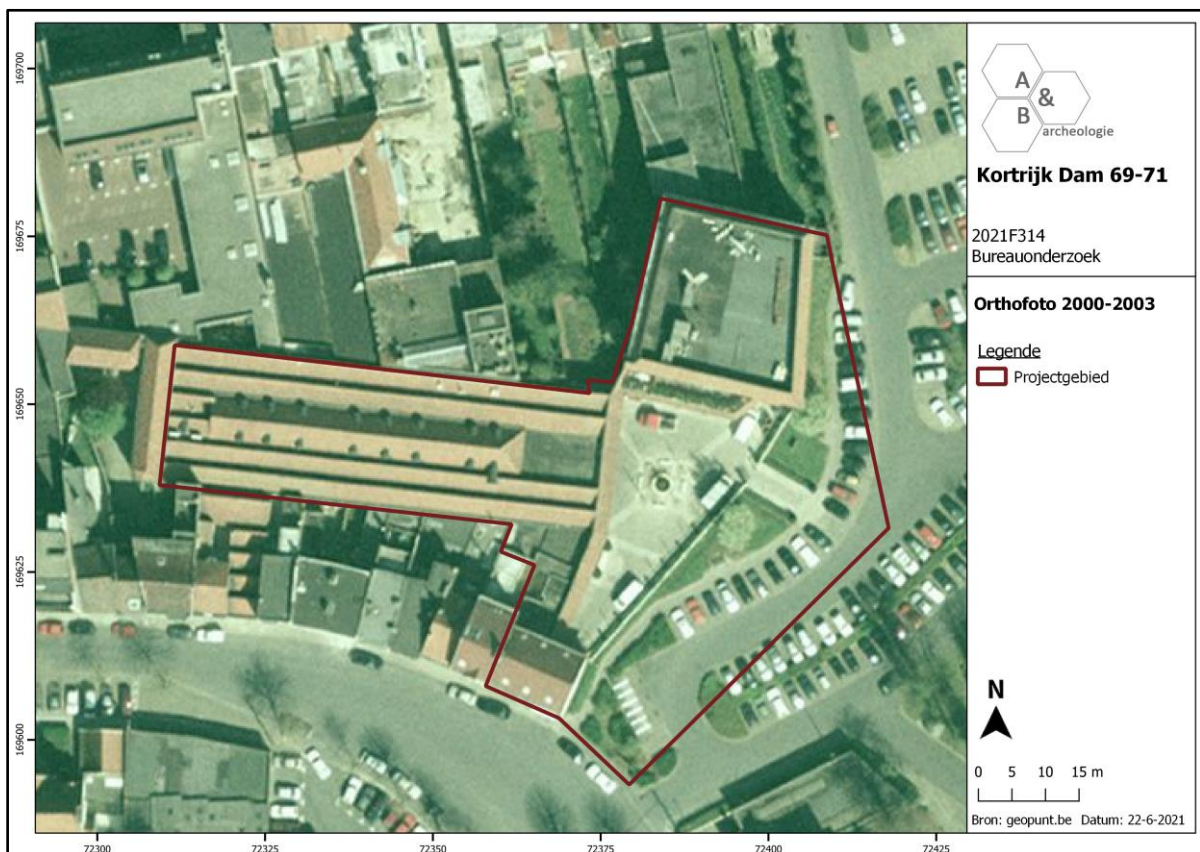
Figuur 30 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

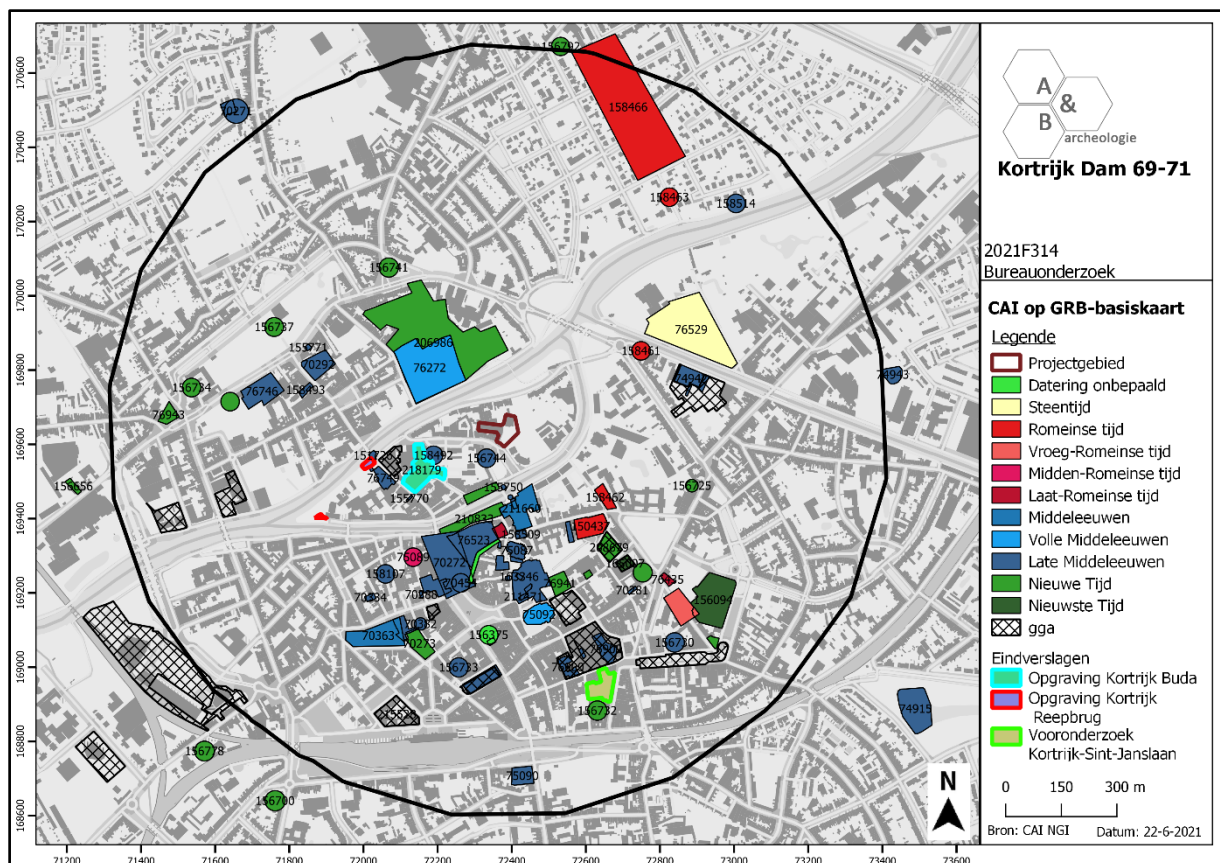

Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 33 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden een groot aantal gekende sites aangeduid in de binnenstad van Kortrijk. Op de voormalige bleekweiden ten noordoosten van de Dam zijn echter geen locaties aangeduid. De gekende sites in de onmiddellijke omgeving van het plangebied bevinden zich ten zuidwesten, binnen de voormalige stadsomwalling. Zo werd recent een opgraving uitgevoerd aan de overzijde van de Dam, op het kruispunt met de Broelkaai. Dit onderzoek is nog niet gerapporteerd, maar bij het proefsleuvenonderzoek (niet aangeduid op de kaart hieronder) werden onder meer restanten van de 14de-15de-eeuwse stadsversterking aangetroffen (wallichaam, stadsmuur, stadsgracht) en bewoningssporen van na de opgave van de stadsmuur in 1682.¹¹ Het huidige plangebied was echter buiten de stadsgracht (hier de gegraven Leiearm) gelegen, ter hoogte van bleekweiden, waar pas de laatste eeuwen enige bebouwing ontstond. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in dit stadsdeel van Kortrijk zorgt ervoor dat niet gekend is wat de archeologische weerslag van deze bleekweiden is. Voor het bleken was een grote hoeveelheid water nodig, vandaar de grachten weergegeven op de oude kaarten; de bewaringstoestand van deze grachten en eventuele andere gerelateerde structuren, en van de bebouwing op deze weiden zoals aangeduid sinds de Sanderuskaart uit 1641, is niet gekend. Wat ook een ongekende factor is ter hoogte van de gronden langs de Leie in de binnenstad van Kortrijk, is het potentieel op steentijd artefactensites. In de Leievallei kan evenwel een begraven landschap/microtopografie aanwezig zijn onder het huidige maaiveld, dat potentieel interessant kan geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in de steentijden.

Figuur 34 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10064>

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied is gelegen op het Buda-eiland, ten noorden van de Leie, terwijl de middeleeuwse kern zich vooral ontwikkelde ten zuiden van de Leie. Nochtans is er ook op het Buda-eiland al sinds lang een stedelijke ontwikkeling. Het areaal van het Buda-eiland was tot 1913 echter kleiner dan tegenwoordig; tot dan liep ter hoogte van de Dam een eind 14de-eeuw gegraven Leiearm. Na het graven van een nieuwe Leiearm verder ten noorden begin 20ste eeuw, werd de oude arm gedempt en ontstond de Dam. Dit betekent ook dat het plangebied, dat aan de noordzijde van de Dam is gelegen, pas in 1913 deel ging uitmaken van het Buda-eiland. De naam Buda is ontstaan op het eind van 17de eeuw en verwijst naar Boedapest, voordien was het eiland gekend als Pamele. De evolutie van de stad en het plangebied kan goed gevolgd worden op basis van cartografisch materiaal. Op de stadsplattegrond van Kortrijk van Jacob van Deventer uit midden 16de eeuw is te zien dat de site is gelegen net buiten de eind 14de eeuw gegraven Leiearm, net buiten het toenmalige Pamele/het Buda-eiland. De huidige Dam volgt mooi de vorm van deze Leiearm; aan de stadszijde is de stadsmuur met op geregelde afstand een toren te zien, net binnen de ommuring bevindt zich aan de overzijde van het plangebied een molen. Het terrein is onbebouwd en maakt deel uit van een grote groen ingekleurde zone (weiland). Het plan van Le Poivre uit 1580 toont een gelijkaardig beeld. Op de Sanderuskaart uit 1641 wordt aan het weiland een naam gegeven: de Groene Broel. Dit duidt op een drassig laagland, een oeverweide, die in gebruik was als bleekweide. Deze naamgeving leeft tegenwoordig nog door in onder meer de Broeltorens. Op de Sanderuskaart worden op deze weide een aantal gebouwen afgebeeld tegen de Leiearm aan, een aantal daarvan zijn vermoedelijk te situeren ter hoogte van het plangebied. De Ferrariskaart uit 1777 toont opnieuw bebouwing langsheen de Leiearm, waaronder een langwerpige gebouw dat deels binnen het plangebied valt. De rest van het plangebied is ingekleurd als weiland, met daarin de typische voorstelling met parallelle grachten als aanduiding van het gebruik als bleekweide. De stadsmuur en de molen aan de stadszijde van de Leiearm zijn niet meer afgebeeld op de Ferrariskaart. Het langwerpige gebouw is ook te zien op de 19de-eeuwse gebouwen. Mogelijk staat het in verband met het bleken van stoffen. Op de Vandermaelenkaart uit midden 19de eeuw wordt effectief de term Blanch.^e (Blanchisserie, blekerij) aangeduid nabij het plangebied. Op de topografische kaarten is te zien dat vanaf de tweede helft van de 19de eeuw de oppervlakte van de (bleek)weiden geleidelijk afneemt en dat de stad zich stelselmatig uitbreidt nabij het plangebied. Op de kaart van 1910 worden ten noorden van het langwerpige gebouw nog een aantal dwarse losse gebouwen afgebeeld. Kort nadien wordt de Leiearm gedicht en wordt de Dam aangelegd. Op de luchtfoto van 1971 is het plangebied zo goed als volledig bebouwd. Het is onduidelijk of enkele van deze gebouwen zijn terug te leiden tot degene die zijn afgebeeld op de kaart van 1910. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige invulling van het terrein aanwezig.

- Hoewel er een groot aantal archeologische sites gekend zijn in de binnenstad van Kortrijk, gebeurde op de voormalige bleekweiden ten noordoosten van de Dam nog geen archeologisch onderzoek. De gekende sites in de onmiddellijke omgeving van het plangebied bevinden zich ten

zuidwesten, binnen de voormalige stadsomwalling. Zo werd recent een proefsleuvenonderzoek en een opgraving uitgevoerd aan de overzijde van de Dam, op het kruispunt met de Broelkaai. Hierbij werden onder meer restanten van de 14de-15de-eeuwse stadsversterking aangetroffen (wallichaam, stadsmuur, stadsgracht) en bewoningssporen van na de opgave van de stadsmuur in 1682. Het huidige plangebied was echter buiten de stadsgracht (hier de gegraven Leiearm) gelegen, ter hoogte van bleekweiden, waar pas de laatste eeuwen enige bebouwing ontstond. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in dit stadsdeel van Kortrijk zorgt ervoor dat niet gekend is wat de archeologische weerslag van deze bleekweiden is. Voor het bleken was een grote hoeveelheid water nodig, vandaar de grachten weergegeven op de oude kaarten; de bewaringstoestand van deze grachten en eventuele andere gerelateerde structuren, en van de bebouwing op deze weiden zoals aangeduid sinds de Sanderuskaart uit 1641, is niet gekend. Wat ook een ongekende factor is ter hoogte van de gronden langs de Leie in de binnenstad van Kortrijk, is het potentieel op steentijd artefactensites. In de Leievallei kan evenwel een begraven landschap/microtopografie aanwezig zijn onder het huidige maaiveld, dat potentieel interessant kan geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in de steentijden.

- Er kan verondersteld worden dat de bleekweiden en de oudere bebouwing langsheen de voormalige Leiearm een archeologische weerslag zullen hebben. De diepteligging en bewaringstoestand van de archeologische sporen is echter niet gekend, ook de impact van de huidige bebouwing en verharding hierop niet. Ook het potentieel voor steentijdsites is niet gekend. Hoewel gelegen in stedelijk gebied, kwam het terrein pas in de loop van de 20ste eeuw tot ontwikkeling. De profielopbouw kan hierdoor minder complex zijn dan een klassieke stedelijke context, waarbij diverse archeologische lagen dikwijls voor een metersdikke stratigrafie zorgen. Daar tegenover staat dat de ligging in de Leievallei kan gezorgd hebben voor een opeenvolging van natuurlijke overstromingslagen die een ouder landschap afdekken, en dat er naast (een) (post)midleeeuws(e) archeologische niveau(s) ook niveaus uit oudere periodes bewaard kunnen zijn, op grote diepte.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De huidige invulling van het terrein wordt volledig verwijderd: de gebouwen worden gesloopt, de verharding opgebroken en de bomen gerooid. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 7 loten: 1 groot lot in de oostelijke zone en 6 kleinere loten in de westelijke zone. Het geheel wordt ontsloten via de Dam. Het grote lot zal bebouwd worden met meerdere meergezinswoningen. Deze zone wordt zo goed als volledig onderkelderd tot ca. 6,60m onder de nieuwe vloerplas; er wordt hier een ondergrondse parkeergarage in 2 niveaus aangelegd. Deze vloerplas komt maximaal 1,5m boven het huidige maaiveld, wat toch nog steeds een bodemingreep van minimaal 5,10m betekent. Deze parkeergarage zal de losstaande gebouwen ondergronds verbinden. De niet bebouwde ruimte wordt ingericht als groenzone voor gemeenschappelijk gebruik. In de westelijke zone worden 6 individuele woningen gebouwd, zonder kelder, en met elk een private tuinzone. De bodemingreep zal hier ca. 80cm diep gaan (funderingen, nutsleidingen), met plaatselijk diepere ingrepen voor het aanleggen van regenwaterputten en septische putten. Deze aanvraag voor omgevingsvergunning betreft enkel het bouwrijp maken van het plangebied (slopen, opbreken, rooien) en het verkavelen an sich. Voor de latere bouwprojecten zullen er aparte aanvragen voor omgevingsvergunningen voor

stedenbouwkundige handelingen worden ingediend. Bij een verkavelingsvergunning dient er uitgegaan te worden van een volledige verstoring van het terrein, en dienen niet enkel de toekomstige bodemingrepen (meer dan 5m diep in de oostelijke helft, ca. 80cm diep in de westelijke helft) in rekening worden gebracht.

Door het gebrek aan archeologisch onderzoek op de voormalige bleekweiden buiten de stadsomwalling, kan er geen concrete archeologische verwachting worden opgesteld. Het historische overzicht toont aan dat het terrein archeologische sporen kan herbergen daterend uit de late middeleeuwen tot begin 20ste eeuw. Daarnaast zijn ook sporen- en/of artefactensites uit oudere periodes niet uit te sluiten, eventueel afgedekt door natuurlijke overstromingslagen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. Aangezien er moet uitgegaan worden van een integrale bodemverstoring, dreigen eventuele archeologische sites verstoord te worden. Een verder archeologisch onderzoek zal ongetwijfeld kenniswinst met zich meebrengen, onder meer over de evolutie en het gebruik van de bleekweiden net buiten de stadsomwalling, wat zal bijdragen tot een beter begrip van de historische ontwikkeling van de stad Kortrijk. Er dient dus verder vooronderzoek te gebeuren, na het slopen van de huidige gebouwen, het rooien van de bomen en het opbreken van de verharding.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is het noodzakelijk deze onderzoeksmethode toe te passen. Er kan een begraven landschap aanwezig zijn onder het huidige maaiveld en onderliggende overstromingspakketten, wat potentieel kan duiden op aanwezigheid en *in situ* bewaring van steentijd artefactensites. Daarnaast kan de bodemopbouw meer precies in kaart worden gebracht tijdens dit onderzoek, alsook de eventuele graad van verstoring.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing indien uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dat er binnen het plangebied relevante archeologische niveaus aanwezig zijn voor de *in situ* bewaring van steentijd artefactensites.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing indien uit het landschappelijk en archeologisch booronderzoek blijkt dat er binnen het plangebied relevante archeologische niveaus aanwezig zijn voor de *in situ* bewaring van steentijd artefactensites.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het proefsleuvenonderzoek kan pas uitgevoerd worden na afronding van het landschappelijk booronderzoek (en na het eventuele archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied is gelegen op het Buda-eiland, ten noorden van de Leie, terwijl de middeleeuwse kern zich vooral ontwikkelde ten zuiden van de Leie. Nochtans is er ook op het Buda-eiland al sinds lang een stedelijke ontwikkeling. Het areaal van het Buda-eiland was tot 1913 echter kleiner dan tegenwoordig; tot dan liep ter hoogte van de Dam een eind 14de-eeuw gegraven Leiearm. Na het graven van een nieuwe Leiearm verder ten noorden begin 20ste eeuw, werd de oude arm gedempt en ontstond de Dam. Dit betekent ook dat het plangebied, dat aan de noordzijde van de Dam is gelegen, pas in 1913 deel ging uitmaken van het Buda-eiland. De naam Buda is ontstaan op het eind van 17de eeuw en verwijst naar Boedapest, voordien was het eiland gekend als Pamele. De evolutie van de stad en het plangebied kan goed gevolgd worden op basis van cartografisch materiaal. Op de stadsplattegrond van Kortrijk van Jacob van Deventer uit midden 16de eeuw is te zien dat de site is gelegen net buiten de eind 14de eeuw gegraven Leiearm, net buiten het toenmalige Pamele/het Buda-eiland. De huidige Dam volgt mooi de vorm van deze Leiearm; aan de stadszijde is de stadsmuur met op geregelde afstand een toren te zien, net binnen de ommuring bevindt zich aan de overzijde van het plangebied een molen. Het terrein is onbebouwd en maakt deel uit van een grote groen ingekleurde zone (weiland). Het plan van Le Poivre uit 1580 toont een gelijkaardig beeld. Op de Sanderuskaart uit 1641 wordt aan het weiland een naam gegeven: de Groene Broel. Dit duidt op een drassig laagland, een oeverweide, die in gebruik was als bleekweide. Deze naamgeving leeft tegenwoordig nog door in onder meer de Broeltorens. Op de Sanderuskaart worden op deze weide een aantal gebouwen afgebeeld tegen de Leiearm aan, een aantal daarvan zijn vermoedelijk te situeren ter hoogte van het plangebied. De Ferrariskaart uit 1777 toont opnieuw bebouwing langsheen de Leiearm, waaronder een langwerpig gebouw dat deels binnen het plangebied valt. De rest van het plangebied is ingekleurd als weiland, met daarin de typische voorstelling met parallelle grachten als aanduiding van het gebruik als bleekweide. De stadsmuur en de molen aan de stadszijde van de Leiearm zijn niet meer afgebeeld op de Ferrariskaart. Het langwerpige gebouw is ook te zien

op de 19de-eeuwse gebouwen. Mogelijk staat het in verband met het bleken van stoffen. Op de Vandermaelenkaart uit midden 19de eeuw wordt effectief de term Blanch.^e (Blanchisserie, blekerij) aangeduid nabij het plangebied. Op de topografische kaarten is te zien dat vanaf de tweede helft van de 19de eeuw de oppervlakte van de (bleek)weiden geleidelijk afneemt en dat de stad zich stelselmatig uitbreidt nabij het plangebied. Op de kaart van 1910 worden ten noorden van het langwerpige gebouw nog een aantal dwarse losse gebouwen afgebeeld. Kort nadien wordt de Leiearm gedicht en wordt de Dam aangelegd. Op de luchtfoto van 1971 is het plangebied zo goed als volledig bebouwd. Het is onduidelijk of enkele van deze gebouwen zijn terug te leiden tot degene die zijn afgebeeld op de kaart van 1910. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige invulling van het terrein aanwezig. Er gebeurde nog geen archeologisch onderzoek op het plangebied, of op de voormalige bleekweiden ten noordoosten van de Dam.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

De impact van de huidige bebouwing en verharding op eventuele archeologische sporen is niet gekend.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op dit moment nog niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De huidige invulling van het terrein wordt volledig verwijderd: de gebouwen worden gesloopt, de verharding opgebroken en de bomen gerooid. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 7 loten: 1 groot lot in de oostelijke zone en 6 kleinere loten in de westelijke zone. Het geheel wordt ontsloten via de Dam. Het grote lot zal bebouwd worden met meerdere meergezinswoningen. Deze zone wordt zo goed als volledig onderkelderd tot ca. 6,60m onder de nieuwe vloerplas; er wordt hier een ondergrondse parkeergarage in 2 niveaus aangelegd. Deze vloerplas komt maximaal 1,5m boven het huidige maaiveld, wat toch nog steeds een bodemingreep van minimaal 5,10m betekent. Deze parkeergarage zal de losstaande gebouwen ondergronds verbinden. De niet bebouwde ruimte wordt ingericht als groenzone voor gemeenschappelijk gebruik. In de westelijke zone worden 6 individuele woningen gebouwd, zonder kelder, en met elk een private tuinzone. De bodemingreep zal hier ca. 80cm diep gaan (funderingen, nutsleidingen), met plaatselijk diepere ingrepen voor het aanleggen van regenwaterputten en septische putten. Deze aanvraag voor omgevingsvergunning betreft enkel het bouwrijp maken van het plangebied (slopen, opbreken, rooien) en het verkavelen an sich. Voor de latere bouwprojecten zullen er aparte aanvragen voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen worden ingediend. Bij een verkavelingsvergunning dient er uitgegaan te worden van een volledige verstoring van het terrein, en dienen niet enkel de toekomstige bodemingrepen (meer dan 5m diep in de oostelijke helft, ca. 80cm diep in de westelijke helft) in rekening worden gebracht.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek plaats te vinden. Hierbij worden verspreid over het terrein een aantal boringen uitgevoerd. Indien bij dit onderzoek blijkt dat er binnen het plangebied archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel van of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem en bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op een boorraai 12m uit elkaar liggen. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en vervolgens gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld worden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van een waarderend archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan meteen overgegaan worden tot een opgraving wanneer er voldoende gegevens voorhanden zijn om een programma van maatregelen op te stellen hiertoe.

De tweede fase van het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek indien de resultaten hiervan negatief zijn (geen potentieel voor steentijd). Indien bij het landschappelijk booronderzoek wordt vastgesteld dat het archeologisch niveau (plaatselijk) in dergelijke mate verstoord is dat geen archeologische sporen meer aanwezig kunnen zijn, dan dient het proefsleuvenonderzoek niet te worden uitgevoerd in deze zones. Het proefsleuvenonderzoek bestaat uit de aanleg van parallelle proefsleuven die tot doel hebben het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het belangrijk de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek noodzakelijk is in de vorm van een opgraving, over een deel van of over het volledige terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologisch relevante sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Kortrijk Dam 69-71 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Kortrijk, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 300m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 4287m² groot, heeft een onregelmatige vorm en bevindt zich ten noorden van de Dam. Aan de straatzijde is woning Dam 69 gelegen, op het achterliggende terrein de voormalige feestzaal Dam 71. De westelijke helft van het terrein is volledig bebouwd. De oostelijke helft is zo goed als volledig verhard en maakt deel uit van een parking (een parking bij de feestzaal + deel van de parking Broeltorens), in het noorden is hier ook nog een gebouw aanwezig. Op deze parking staan enkele bomen. Op een kleine kelder onder de woning aan de Dam na, zijn de gebouwen niet onderkelderd.

Het plangebied is gelegen op het Buda-eiland, ten noorden van de Leie, terwijl de middeleeuwse kern zich vooral ontwikkelde ten zuiden van de Leie. Nochtans is er ook op het Buda-eiland al sinds lang een stedelijke ontwikkeling. Het areaal van het Buda-eiland was tot 1913 echter kleiner dan tegenwoordig; tot dan liep ter hoogte van de Dam een eind 14de-eeuw gegraven Leiearm. Na het graven van een nieuwe Leiearm verder ten noorden begin 20ste eeuw, werd de oude arm gedempt en ontstond de Dam. Dit betekent ook dat het plangebied, dat aan de noordzijde van de Dam is gelegen, pas in 1913 deel ging uitmaken van het Buda-eiland. De naam Buda is ontstaan op het eind van 17de eeuw en verwijst naar Boedapest, voordien was het eiland gekend als Pamele. De evolutie van de stad en het plangebied kan goed gevolgd worden op basis van cartografisch materiaal. Op de stadsplattegrond van Kortrijk van Jacob van Deventer uit midden 16de eeuw is te zien dat de site is gelegen net buiten de eind 14de eeuw gegraven Leiearm, net buiten het toenmalige Pamele/het Buda-eiland. De huidige Dam volgt mooi de vorm van deze Leiearm; aan de stadszijde is de stadsmuur met op geregelde afstand een toren te zien, net binnen de ommuring bevindt zich aan de overzijde van het plangebied een molen. Het terrein is onbebouwd en maakt deel uit van een grote groen ingekleurde zone (weiland). Het plan van Le Poivre uit 1580 toont een gelijkaardig beeld. Op de Sanderuskaart uit 1641 wordt aan het weiland een naam gegeven: de Groene Broel. Dit duidt op een drassig laagland, een oeverweide, die in gebruik was als bleekweide. Deze naamgeving leeft tegenwoordig nog door in onder meer de Broeltorens. Op de Sanderuskaart worden op deze weide een aantal gebouwen afgebeeld tegen de Leiearm aan, een aantal daarvan zijn vermoedelijk te situeren ter hoogte van het plangebied. De Ferrariskaart uit 1777 toont opnieuw bebouwing langs de Leiearm, waaronder een langwerpig gebouw dat deels binnen het plangebied valt. De rest van het plangebied is ingekleurd als weiland, met daarin de typische voorstelling met parallelle grachten als aanduiding van het gebruik als bleekweide. De stadsmuur en de molen aan de stadszijde van de Leiearm zijn niet meer afgebeeld op de Ferrariskaart. Het langwerpige gebouw is ook te zien op de 19de-eeuwse gebouwen. Mogelijk staat het in verband met het bleken van stoffen. Op de Vandermaelenkaart uit midden 19de eeuw wordt effectief de term Blanch.^e (Blanchisserie, blekerij) aangeduid nabij het plangebied. Op de topografische kaarten is te zien dat vanaf de tweede helft van de 19de eeuw de oppervlakte van de (bleek)weiden

geleidelijk afneemt en dat de stad zich stelselmatig uitbreidt nabij het plangebied. Op de kaart van 1910 worden ten noorden van het langwerpig gebouw nog een aantal dwarse losse gebouwen afgebeeld. Kort nadien wordt de Leiearm gedicht en wordt de Dam aangelegd. Op de luchtfoto van 1971 is het plangebied zo goed als volledig bebouwd. Het is onduidelijk of enkele van deze gebouwen zijn terug te leiden tot degene die zijn afgebeeld op de kaart van 1910. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige invulling van het terrein aanwezig.

Hoewel er een groot aantal archeologische sites gekend zijn in de binnenstad van Kortrijk, gebeurde op de voormalige bleekweiden ten noordoosten van de Dam nog geen archeologisch onderzoek. De gekende sites in de onmiddellijke omgeving van het plangebied bevinden zich ten zuidwesten, binnen de voormalige stadsomwalling. Zo werd recent een proefsleuvenonderzoek en een opgraving uitgevoerd aan de overzijde van de Dam, op het kruispunt met de Broelkaai. Hierbij werden onder meer restanten van de 14de-15de-eeuwse stadsversterking aangetroffen (wallichaam, stadsmuur, stadsgracht) en bewoningssporen van na de opgave van de stadsmuur in 1682. Het huidige plangebied was echter buiten de stadsgracht (hier de gegraven Leiearm) gelegen, ter hoogte van bleekweiden, waar pas de laatste eeuwen enige bebouwing ontstond. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in dit stadsdeel van Kortrijk zorgt ervoor dat niet gekend is wat de archeologische weerslag van deze bleekweiden is. Voor het bleken was een grote hoeveelheid water nodig, vandaar de grachten weergegeven op de oude kaarten; de bewaringstoestand van deze grachten en eventuele andere gerelateerde structuren, en van de bebouwing op deze weiden zoals aangeduid sinds de Sanderuskaart uit 1641, is niet gekend. Wat ook een ongeken factor is ter hoogte van de gronden langs de Leie in de binnenstad van Kortrijk, is het potentieel op steentijd artefactensites. In de Leievallei kan evenwel een begraven landschap/microtopografie aanwezig zijn onder het huidige maaiveld, dat potentieel interessant kan geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in de steentijden.

Er kan verondersteld worden dat de bleekweiden en de oudere bebouwing langsheen de voormalige Leiearm een archeologische weerslag zullen hebben. De diepteligging en bewaringstoestand van de archeologische sporen is echter niet gekend, ook de impact van de huidige bebouwing en verharding hierop niet. Ook het potentieel voor steentijdsites is niet gekend. Hoewel gelegen in stedelijk gebied, kwam het terrein pas in de loop van de 20ste eeuw tot ontwikkeling. De profielopbouw kan hierdoor minder complex zijn dan een klassieke stedelijke context, waarbij diverse archeologische lagen dikwijls voor een metersdikke stratigrafie zorgen. Daar tegenover staat dat de ligging in de Leievallei kan gezorgd hebben voor een opeenvolging van natuurlijke overstromingslagen die een ouder landschap afdekken, en dat er naast (een) (post)midleleeuws(e) archeologische niveau(s) ook niveaus uit oudere periodes bewaard kunnen zijn, op grote diepte.

De huidige invulling van het terrein wordt volledig verwijderd: de gebouwen worden gesloopt, de verharding opgebroken en de bomen gerooid. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 7 loten: 1 groot lot in de oostelijke zone en 6 kleinere loten in de westelijke zone. Het geheel wordt ontsloten via de Dam. Het grote lot zal bebouwd worden met meerdere meergezinswoningen. Deze zone wordt zo goed als volledig onderkelderd tot ca. 6,60m onder de nieuwe vloerpas; er wordt hier een ondergrondse parkeergarage in 2 niveaus aangelegd. Deze vloerpas komt maximaal 1,5m boven het huidige maaiveld, wat toch nog steeds een bodemingreep van minimaal 5,10m betekent. Deze parkeergarage zal de losstaande gebouwen ondergronds verbinden. De niet bebouwde ruimte wordt

ingericht als groenzone voor gemeenschappelijk gebruik. In de westelijke zone worden 6 individuele woningen gebouwd, zonder kelder, en met elk een private tuinzone. De bodemingreep zal hier ca. 80cm diep gaan (funderingen, nutsleidingen), met plaatselijk diepere ingrepen voor het aanleggen van regenwaterputten en septische putten. Deze aanvraag voor omgevingsvergunning betreft enkel het bouwrijp maken van het plangebied (slopen, opbreken, rooien) en het verkavelen an sich. Voor de latere bouwprojecten zullen er aparte aanvragen voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen worden ingediend. Bij een verkavelingsvergunning dient er uitgegaan te worden van een volledige verstoring van het terrein, en dienen niet enkel de toekomstige bodemingrepen (meer dan 5m diep in de oostelijke helft, ca. 80cm diep in de westelijke helft) in rekening worden gebracht.

Door het gebrek aan archeologisch onderzoek op de voormalige bleekweiden buiten de stadsomwalling, kan er geen concrete archeologische verwachting worden opgesteld. Het historische overzicht toont aan dat het terrein archeologische sporen kan herbergen daterend uit de late middeleeuwen tot begin 20ste eeuw. Daarnaast zijn ook sporen- en/of artefactensites uit oudere periodes niet uit te sluiten, eventueel afgedekt door natuurlijke overstromingslagen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. Aangezien er moet uitgegaan worden van een integrale bodemverstoring, dreigen eventuele archeologische sites verstoord te worden. Een verder archeologisch onderzoek zal ongetwijfeld kenniswinst met zich meebrengen, onder meer over de evolutie en het gebruik van de bleekweiden net buiten de stadsomwalling, wat zal bijdragen tot een beter begrip van de historische ontwikkeling van de stad Kortrijk. Er dient dus verder vooronderzoek te gebeuren, na het slopen van de huidige gebouwen, het rooien van de bomen en het opbreken van de verharding.

Het verder vooronderzoek bestaat enerzijds uit een landschappelijk booronderzoek, indien nodig gevolgd door een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites en uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten hiervan worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps/>
- <https://taaldacht.nl/2020/01/09/een-oud-woord-voor-woest-drasland/>
- <https://www.kortrijk.be/beeldbank>
- <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10064>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Zicht op het plangebied vanaf het zuidoosten (bron: https://www.google.com/maps).....	8
Figuur 3 Uitsnede uit het verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 4 Ontwerpplan parkeergarage niveau -1 (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 5 Ontwerpplan parkeergarage niveau -2 (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 6 Ontwerpplan gelijkvloers niveau (bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 7 Doorsnedeplan (bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 8 Verkavelingsplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	13
Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	14
Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	15
Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 12 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	16
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be). ..	17
Figuur 15 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). ..	18
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). ..	18
Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). ..	20
Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). ..	20
Figuur 20 Uittreksel uit de kaart van Jacob van Deventer, met benaderende situering van het plangebied (bron: https:// commons.wikimedia.org/wiki/File:Kortrijk,_map_by_Jacob_van_Deventer.JPG). ..	25
Figuur 21 Benaderende situering van het plangebied op het stadsplan van Le Poivre uit 1580 (bron: https://beeldbank.kortrijk.be). Het noorden bevindt zich rechts.	26
Figuur 22 Uittreksel uit de kaart van Sanderus (1641), met benaderende situering van het plangebied (bron: https://beeldbank.kortrijk.be). ..	27
Figuur 23 Uittreksel uit de kaart van Sanderus (1641), met benaderende situering van het plangebied, detail (bron: https://beeldbank.kortrijk.be). ..	27
Figuur 24 Benaderende situering van het plangebied op de Ferrariskaart (ca. 1777) (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 25 Benaderende situering van het plangebied op de Ferrariskaart, detail (ca. 1777) (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 26 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). ..	29
Figuur 27 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). ..	29
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI). ..	30
Figuur 29 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI). ..	30
Figuur 30 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI). ..	31
Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be). ..	31

Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....	32
Figuur 33 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	32
Figuur 34 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).....	33